

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת בהעלותך תשפ"א

• פסקי הלכות לסימן ש"ג •

[שנה מ"ז - שיעור ל']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

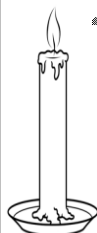
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

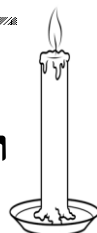
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

פסקי הלכות - לסימן ש"ג [שיעור א'] / פרשת בהעלותך - שנת תשפ"א לפ"ק

פרק א

בענין מה שאסרו חז"ל לאשה לצאת בשבת במנעל חדש, אלא אם כבר יצאתה בו בחול.

להחמיר, ולהתנהג כמו שכתוב לעיל גם בזמן הזה.

ז [איסור זה הוא רק בשבת, ולא ביו"ט, כי ביו"ט מותר לישא ברה"ר. - וגם בשבת אסור רק במקום שאין עירוב אבל במקום שיש עירוב מותר.

ח [וזהו מצד הלכה, אבל מתאמרא משמיה דכ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבבלזא זצ"ל שכשמחדשים נעל לא ילבשנו פעם ראשונה בשבת, אלא כמה ימים לפני זה, והוא מטעם עונג שבת, ושלא יצטער בשבת, כי נעל חדש כשלובשין אותו כואב ממנו הרגל מחמת שלוחץ על הרגל, לכן נכון שיתרגל עצמו בימות החול עם המנעל החדש, עד שכשבא שבת קודש יהיה כבר המנעל נוח לרגלו.

ט [וכמוכן דטעם זה שייך: א] גם במקום שיש עירוב. - ב] וגם ביו"ט. - ג] ואף באנשים ולא דוקא בנשים. ואע"ג דלפי טעם הראשון מותר בכל אלו מ"מ מטעם של עונג שבת יש להקפיד גם בכל אלו.

י [וגם פשוט דלפי"ז אפילו אם אמרינן שבזה"ז אין בו חשש שמא ילחצנו ברה"ר מ"מ הטעם של עונג שבת ודאי שייך גם כהיום.

א [אמרו חז"ל דאשה אסורה לצאת בשבת במנעל חדש, אלא אם כבר יצאתה בו בחול, וגומרת דעתה שהוא לפי מדתה.

ב [וטעם איסור זה, דאם לא הלכה בו בחול יש לחוש שמא תבחין בשבת שאינו ממש לפי מדתה, ואין פסיעתה יפות בו, ותחלצנו ברה"ר ותביאנו בידה.

ג [חז"ל חששו על זה דוקא באשה, מפני שהיא יותר מפונקת שתהיה פסיעתה יפות, אבל באיש לא גזרו עליו ומותר.

ד [מה שמותרת לאשה לצאת בשבת במנעל חדש אם יצאתה בו בחול כמ"ש לעיל, צריך לזה ב' תנאים, א' שתלך בו בחוץ, ולא סגי במה שהולכת בו בבית. ב' שצריכה לילך בו לכל הפחות שעה אחת.

ה [יש מקום לומר דהיות שכהיום, כמעט שאין אדם הולך בחוץ בלי מנעלים, לכן אין לחוש לגזירה זו שמא תחלוץ מנעליה ברה"ר, ועל כן מותרת לצאת בשבת במנעל חדש אף אם לא עשתה כלום בימי החול.

ו [אבל היות דלא כתבו כן הפוסקים בהדיא, לכן נכון

פרק ב

בענין מה שאסרו חז"ל לאשה לצאת בשבת במנעל הקרוע למעלה. -
והאם מותר לצאת במנעל שיש בתוכו מוך.

ג [יש מקום לומר דהיות שכהיום, כמעט שאין אדם הולך בחוץ בלי מנעלים, לכן אין לחוש לגזירה זו שמא תחלוץ מנעליה ברה"ר, ועל כן מותרת לצאת בשבת במנעל קרוע.

ד [אבל היות דלא כתבו כן הפוסקים בהדיא, לכן נכון להחמיר, ולא לצאת בו ברה"ר אף בזמן הזה, כמו שתקנו חז"ל.

א [אחז"ל כי "לא תצא אשה במנעל הקרוע למעלה", מטעם, שמא ישחקו עליה ותחלצנו מעל רגלה ותביאנו בידה ברה"ר. - ואסרוה רק לאשה שהיא יותר מפונקת, אבל איש מותר לצאת במנעל הקרוע.

ב [יש בכלל "קרוע למעלה" לא רק אם קרוע לגמרי אלא אף אם קרוע קצת באופן שניכר לאחרים העוברים ושבים ברה"ר.

ה] איסור הנ"ל הוא דוקא אם כבר נקרע המנעל לפני שיצאה לרה"ר, ואסרו חז"ל לצאת בו, אבל אם נקרע באמצע הליכתה בחוץ, לא אמרו חז"ל שצריכה לחלוץ מנעלה ולהניחו שם ולילך יחף, אלא יכולה להמשיך ולילך לביתה, ואחר שתגיעה לביתה לא תצא עוד בשבת במנעל זה.

ו] מותר לצאת במנעל, עם מוך שבתוכו, שמניחו שם לאיזה צורך, כגון {א} לחמם הרגל, {ב} או להגין מקושי הקרקע כשהולך ופוסע. {ג} או שלא יכאיב המנעל לרגלו. {ד} או אף לתענוג בעלמא. בכל זה ובכיוצ"ב מותר, כי דינו כמו מלבוש דעלמא.

פרק ג

בענין מה שאסרו חז"ל לצאת במוך שבאוזן. – ומה דינו של "אטמי אזניים" [עי"ר פלאג"ס].

ואף יש שהעידו כי "חזינו לרבנן קשישאי שיוצאין במוך שבאוזן בלי פוצה פה ומצפצף". – ולמעשה נכון להחמיר אם לא נחוץ לו כל כך, כמבואר בפשטות בש"ס וש"ע.

ו] וכן איכא דיון זה לאיסור ולהיתר ב"אטמי אזניים" [עי"ר פלאג"ס] הנעשה שלא יגיע רעש גדול לאזנו. ולמ"ד דמוך שבאזנו מותר אם מהודק שם כמ"ש לעיל, ה"ה כאן. ולמ"ד לעיל דאסור ה"ה דאסור בזה.

ז] אמנם גם המתירים בזה זהו דוקא אם צריך "אטמי אזניים" ברה"ר עצמו, אבל אם אין צריך לזה ברה"ר, רק בבית המדרש וכיוצ"ב שהולך לשם, כי רק שם יש הרעש הגדול שרוצה להגן ממנו, ככהאי גוונא חמור יותר ואין לצאת כן אף אם מהודק, דהוי משא.

א] אחז"ל כי אין לצאת בשבת עם מוך באוזן [ופרש"י שנותנו לבלוע ליחה של האוזן עכ"ל, או כדי שלא יתקדר אזנו, או לחממו ולהשקיט עי"ז הכאב]. ואיסור זה הוא בין לאיש ובין לאשה.

ב] והטעם דאסור כי יש לחשוש שמא יפול מאוזנו ויגביהנו ויעבירונו ד' אמות ברה"ר. או שמא יקחנו מאזנו לזמן קצר, וישכח להחזירו, ויעבירונו ד' אמות ברה"ר.

ג] אמנם אחז"ל דאם קושר המוך סביב לאזנו על ידי רצועה שמחובר להמוך מותר לצאת בו.

ד] אבל אם אינו המוך קשור סביב לאזנו, אלא מהודק היטב בתוך האוזן, לא מהני ואסור. כן מבואר לפי פשוטו בש"ס וש"ע,

ה] אבל יש אחרונים שהעלו שמותר גם במהודק לבד. –

פרק ד

ההולך ברשות הרבים ונכנס קצת עפר, או אבן קטן, לתוך מנעלו, האם צריך להסירו לפני שממשיך לילך.

אבל אם הוציאו במנעלו הוי רק איסור דרבנן כי הוי הוצאה כלאחר יד, דאין דרך הוצאה כך.

ג] אמנם אם הניח איזה דבר במנעלו לצורך גופו, כגון אם הניח במנעלו מוך כדי שלא יכאיב רגלו ממנעלו, או שצועד יותר טוב על ידי זה, וכל כיוצ"ב, מותר, דהוי כמו מלבוש, כמו שכתוב לעיל [בפרק ב'].

א] אסור להוציא דבר מרשות לרשות, או לילך בו ד' אמות ברשות הרבים, ולא רק אם מוציאו בידו אלא ה"ה אם מניחו בתוך מנעלו, דגם ככהאי גוונא יש איסור להוציא מרשות לרשות או לילך ד' אמות ברה"ר, [ואינו דומה למוך במנעלו כמ"ש להלן].

ב] אלא דאם הוציאו בידו או בכיסו הוי איסור דאורייתא

ד] ההולך ברשות הרבים ונכנס קצת עפר, או אבן קטן, לתוך מנעלו, לכאורה אסור להמשיך ולילך עד שיחלוץ שם מנעלו, ויהפכנו ויזרוק ממנו מה שבתוכו.

ה] אבל כל זמן שהעפר או האבן בתוכו אסור לילך כן, ואע"ג דאינו מכוין כלל להעבירו ברה"ר, מ"מ הוי פסיק רישיה. והגם דהוא פסיק רישיה דלא ניהא ליה, מ"מ אכתי אסור מדרבנן.

ו] ומ"מ אינו חד דרבנן אלא שבות דשבות, כי עיקר איסורו כאן הוא רק מדרבנן, משום דהוה הוצאה שלא כדרכה, והיות שכאן אינו מכוין לזה א"כ הוי פסיק רישיה דלא ניהא ליה באיסור דרבנן, והיינו שבות דשבות, ומ"מ אכתי אסור נשאר איסורי שבות דשבות.

ז] אמנם יש מקום לומר שמתוך שהאבן והעפר הם דברים קטנוניות ופעוטות לא גזרו עליהם חז"ל כלל, ומותר.

ח] ובתוך מה שסיפר האריז"ל מבואר דדעתו בזה הוא כך, דעפ"י הלכה מותר ומ"מ אינו היתר גמור ויש למנוע מזה.

ט] כי סיפר האריז"ל על "אחד שהלך ברשות הרבים בשבת ונכנס מעט עפר תוך מנעלו ולא נזהר להסירו והלך ד' אמות", כי בעולם הבא "בפעם הראשון [שדנין אותו על מעשיו] אין מענישים על דקדוקי מצות כאלו, אבל כשירצו להעלותו במדרגה עליונה דנין ומענישין גם על דקדוקי מצות קלים כאלו".

פרק ה

אסור לצאת לרשות הרבים אם עדיין יש קצת אוכל בפיו.

לצאת בו, אף קודם שידיח את פיו, דבטל לפיו.

ד] ליתן קענד"י בשבת לתוך פיו ולצאת כן בשבת, אם הוא בשביל הנאת אכילה אסור מן התורה כנ"ל, אבל אם הוא בשביל להסיר ריח הפה, כגון פעפרמענ"ט קענד"י, אין בו איסור תורה כמו שיש במאכל, אלא דינו כמו תכשיט ומלבוש.

ה] ונסתפקו הראשונים אם בכהאי גוונא מותר לגמרי או שיש בו עכ"פ איסור מדרבנן, כי אע"ג שדינו כמו תכשיט ומלבוש מ"מ יש בו משום מראית עין, שנראה כמוציא דבר בפיו. - ולהלכה קי"ל דאסור, אע"ג דהוא רק ספק דרבנן.

א] אסור להוציא אוכל בפיו, ואם עשה כן חייב חטאת, כי כן דרך הוצאה אף בחול, אבל שאר הפצים בפיו אסור רק מדרבנן דאינו דרך הוצאה.

ב] איסור זה להוציא אוכל בפיו יש לזהר בו גם במאכל מועט, אם עומד לאוכלו, כגון כשגמר לאכול ויש עוד מעט אוכל סביב שיניו והניכיים, ודרכו לסבב בלשונו בתוך פיו ולהסירם משם ולבולעו, אם יצא לפני שסיבב בלשונו, ויש שם קצת אוכל, הרי הוא בכלל הוצאה בשבת.

ג] אבל אם נשאר אוכל בפיו אשר אין דרכו לאוכלו בכוונה, כגון שנשאר משהו דבוק בפיו ושיניו, או בין שיניו, ואינו עומד לאוכלו בכוונה, אלא נמחה מעצמו ובולעהו עם רוקו, או יוצא מפיו בשעה שמדיח פיו, מותר

פרק ו

ההולך ברה"ר ורוצה להסיר מעליו כובעו ולחזור וללבושו לפני שממשיך לילך. - ודיני להניח או להסיר דבר מנגד של חצר.

היחיד, כי רחב ד' על ד' טפחים וגבוה י' טפחים. ולא רק תוכו הוא רה"י אלא גם גגו הוא רשות היחיד. [ואם שכח והניח כובעו עליו איך יסירנו משם, מבואר באריכות בס"י רס"ו, עיין שם].

ד] וכן מי שעומד ברה"ר סמוך לקא"ר ורואה איזה דבר על גגו, אפילו קטן ביותר, יזהר שלא ידחפנו עד שיפול לארץ, דעי"ז מוציא מרה"י לרה"ר. - ואף לא יפיחו בפיו

א] ההולך ברה"ר מותר להסיר מעליו כובעו או מלבושו, ולאוחזו, או לילך כן פחות מד' אמות, ובלבד שיחזור וילבשו לפני שהולך כן ד' אמות.

ב] אבל יזהר שבינתיים לא יניחו על רשות היחיד, כגון שלא יניח כובעו על גגו של קא"ר, כי זה נחשב למכניס חפץ מרה"ר לרה"י.

ג] כי הוא עומד ברה"ר והקא"ר עפ"י רוב דינו כרשות

כגון עלי אילנות, שמצוי שפזורים על גגו של קא"ר.

ה] תיבת דואר [פאס"ט ב־אק"ס] של העיר שמונח ברשות הרבים כמו שמצוי אצלנו, דינו כרשות היחיד, כי יש להתיבה שיעור של גבוה עשרה ורחב ארבעה טפחים, לכן דינו כנ"ל שיזהר שלא יניח עליו כובעו, או מלבושו, או מלבושו של ילדו, אף לרגע. וכן לא יסיר משם שום דבר.

ו] ואף אם התיבת דואר הוא פחות מגבוה עשרה טפחים ואינו רשות היחיד אכתי אסור מדרבנן, כי דינו עכ"פ כמו כרמלית.

ז] הידרענ"ט [דבר שאנשי מכבי-אש מוציאים ממנו מים] שעומד ברה"ר שלנו, מותר להניח עליו וליקח ממנו איזה דבר, כגון כובעו וכיוצ"ב, דמשום שאינו רחב ד'

טפחים דינו כמקום פטור.

ח] יש לזהר שלא להניח כובעו או שום דבר על גדר של חצר שלפני הבית. וזהו אם הגדר גבוה עשרה טפחים, דאז דינו כרשות היחיד. ואע"ג שהגדר עצמו אינו רחב ד' טפחים, מ"מ היות שמסבב את החצר שהוא ד' טפחים ויותר, דינו כן.

ט] אבל אם גובהו של הגדר הוא פחות מעשרה טפחים, דינו של הגדר כמקום פטור מתוך שאינו רחב ד' טפחים, [ובכה"ג אינו מועיל מה דמסבב את החצר שרחב הרבה]. ולכן מותר להניח עליו איזה דבר, וכן מותר ליקח ממנו מה שמונח עליו.

פרק ז

יש ראשונים הסוברים שלא יניח אדם שום דבר בכיס בגדיו בשבת, שמא ישכח ויצא בו כך לרה"ר.

ו] יש אומרים דאף להחמירים זהו "דוקא בבגד שרגיל לצאת בו לרשות הרבים, אבל מותר להחזיק דבר בחלוק בית [כגון טיש-בעקטיטש"ע שמויחד רק לאכילה בביתו], וכדומה, שאין רגילים לצאת בו לרשות הרבים".

ז] אמנם מסתימת דברי הפוסקים המחמירים משמע דלא חלקו חז"ל בזה, ואסרו בכל ענין, ורק בידו לבד מותר לישא דבר בביתו.

ח] אף אם אדם מקיל בזה, [גם בכל בגד ולא רק בבגד של בית], בחפץ שצריך לו ביותר, כגון מטפחת אף, או טיש"א, וכן שעון, אכתי יש מקום להחמיר בשאר חפצים שאין צריך לו כל כך שיהיה בכיסו, שאכן לא ישאנו בכיסו אף כשהוא בביתו.

ט] ולא אמרינן דהיות שכבר יש לו חפץ אחד בכיסו, אינו משנה אם יש לו שם בעת ההיא עוד חפצים. כי י"ל דזה אינו, אלא דלדעת האוסרים יש איסור על כל חפץ וחפץ לעצמו, ולכן אף אם סומך על המקילין בחפץ שצריך לו ביותר אכתי יש מקום להחמיר, אף בעת ההיא, בשאר דברים.

א] דעת הרשב"א ורמב"ן כי אסרו חז"ל לשאת בשבת שום דבר בכיס בגדו אף בביתו, או בחצרו המעורבת, דגזרו חז"ל שמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים.

ב] ולדעה זו אין היתר לישא שום חפץ אף בביתו, אלא בידו לבד, שבידו בודאי אין לחוש שמא ישכח ויצא לרה"ר, שהרי רואה ומרגיש שיש חפץ בידו, משא"כ כשאינו בידו אלא בכיסו יש לחוש שמא ישכח שיש חפץ בכיסו, ויוציאו לרשות הרבים.

ג] אבל דעת הרמב"ם ותוספ' דמעולם לא גזרו חז"ל כן, ומותר לישא בביתו כל דבר לא רק בידו אלא גם בכיס בגדיו, רק כמובן יזהר שלא יצא בו לרה"ר.

ד] ולהלכה כתוב בשו"ע הרב כי "יש להחמיר כסברת המחמירים אם לא בעת הצורך שאז יש לסמוך על סברא הראשונה". וכן אמר הגר"א להחמיר בזה. וכן נהגו כמה גדולים ומדקדקים, כדי לצאת דעה הנ"ל המובא כאן בשו"ע סי' ש"ג סעיף י"ז.

ה] אבל רובא דעלמא, ואף גדולים הרבה, לא החמירו בזה, וסמכו בספק איסור דרבנן הזה על דעת כמה ראשונים המקילים לגמרי.

פרק ח

דעת הפוסקים בענין האם מותרות נשים ללבוש "פאה נכרית" [שייט"ל] בין בחול ובין בשבת.

א] בסוגיא זה במס' שבת [דף ס"ד ע"ב] מבואר שאף נשים

נשואות היה מהן שהיה דרכן לילך "בפאה נכרית".

ומפרשו הרמב"ם "דבוק במגבעת הרבה שערות נאות, ומשימה אותה האשה על ראשה כדי שתתקשט בשער".

[ב] והנה במס' כתובות [דף ע"ב א'] למדו מקרא כי "אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש", ודאורייתא היא, ע"ש. - וכן אחז"ל במס' ברכות [כ"ד א'] שער באשה ערוה, ע"ש.

[ג] ומה דינו של פאה נכרית, כתב השלטי הגבורים [בן דורו של ב"י ורמ"א] כי בסוגיא דידן מפורש דמותה, וכתב הטעם דמותה, כי האיסור של פרועת ראש נאמר דוקא בשער הדבוק לבשרה ממש וכו', אבל בשער שאינה דבוק לבשרה מותר.

[ד] וכתב עוד ונראה דלא שנא שערות דידה ולא שנא שערות של חברתה, כל עוד שהן שערות תלושות, מותר, ואע"פ דקישוט הוא לה כדי שתראה בעלת שער אין בכך כלום, ושפיר דמי. והובא עיקרי דבריו ברמ"א בדרכי משה כאן [סי' ש"ג]. - וכן דעת מג"א ושו"ע הרב.

[ה] אמנם בשו"ת באר שבע כתב על דברי השלטי הגבורים, "רחמנא ליצלן מהאי דעתא, כי שערות של פאה נכרית באה להטעות הרוואה, להחזיק הפאה נכרית לשיער עצמה הדבוק לבשרה, ואיך יעלה על הדעת שיהיה מותר לאשה

להראות עצמה כעוברת על דת משה, והלא הרבה דברים אסרו חכמים לנשים מפני מראית העין".

[ו] ומסיים: על כן אומר אני לא תאבה לו לשלטי הגבורים, ולא תשמע אליו כלל ועיקר, כי הם דברים בטלים הבל הבלים, עכ"ל.

[ז] וכתב כי מסוגיא דידן אינו ראייה, כי כאן איירי בחצר שאין הולכים שם רבים, ושם אע"ג דבשער ממש אסור מ"מ בפאה נכרית מותר, אבל ברה"ר אסור לגמרי. - וכן דעת ההפלאה וחתם סופר, ודברי חיים. - אולם כאמור לעיל, דעת שלטי הגבורים ודרכי משה ומג"א דגם ברשות הרבים אין בו איסור כלל, אף לא משום מראית עין.

[ח] וכעת גם אצל ההולכים לאורם של קדושי עליון הנ"ל, החתם סופר ודברי חיים וסייעתם, יש רבים אשר גברה אצלם דעת פוסקים המתירים הנ"ל, והולכים נשותיהם בפאה נכרית. - ואולי עוד יבוא העת ויחזיר העטרה ליושנה.

[ט] ומובן מכל זה, שיש מעלה גדולה לאותן אשר אין הולכות בפאה נכרית שנעשה משער ממש, אלא בפאה נכרית שנעשה מ"סינטעטיק" שאינו שער, ואף ניכר ביותר קלות שאינו שער.

פרק ט

מהו "עטיפת ישמעאלים" לענין ציצית, ולמה צריך לעשותו.

[ד] כי לדעתו מה שכתוב בתורה "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה", פירושו שמכסה בו גם את ראשו.

[ה] ואם כשלו בשו"מ מכסה בו את ראשו על איזה זמן, ואח"כ מסירו מראשו ומשאירו על כתיפו וגופו לבד, אז בשעה שהטלית על ראשו מקיים מצות ציצית ויכול לברך עליו, ובשעה שמסירו מראשו, ומונח רק על שאר גופו, אינו ממשיך לקיים מצות ציצית.

[ו] אף שאינו מקיים כן מצות ציצית מ"מ אינו עובר על איסור, אדרבה אכתי יש בו מעלה של זראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'.

[ז] אמנם בעל העיטור וסייעתו חולקים על כל זה וסוברים דמה שכתוב בתורה "כסותך אשר תכסה בו" אין פירושו דוקא כשמכסה בו גם את ראשו, אלא יש בכלל זה

[א] תנו בסוגיתנו במס' שבת דף ס"ה ע"א "ערביות יוצאות רעולות, וכל אדם [יוצאת כן] אלא שדברו חכמים בהוה". ופרש"י, רעולות, דרך ערביות להיות מעוטפות ראשן ופניהם, חוץ מן העינים, וכן דרכן של נשים ישראליות שבערב עכ"ל. ומתני' קמ"ל דגם זה דרך מלבוש הוא, ומותר לצאת כן.

[ב] ואגב למדנו כאן, מעיטוף הנקרא "עטיפת ישמעאלים", ונפקא מיניה לענין מצות ציצית, כמו שיתבאר.

[ג] דעת האור זרוע שהלובש בגד של ד' כנפות, ואינו מכסה בו גם את ראשו, רק גופו לבד [כגון טלית גדול שאינו מכסה בו ראשו, וכ"ש טלית קטן], {א} אינו מחויב להטיל עליו ציצית. {ב} וגם אם יש על אותו בגד ציצית אינו מקיים בו מצות ציצית כלל. [ג] ולכן כל שלבשו רק בדרך זה אסור לברך עליו.

גם כשלוּבשו רק על גופו לבד, ומקיים מצות ציצית גם בכהאי גוונא ומברך עליו.

ח] וכתב הנמוקי יוסף כי "פשט המנהג בכל ישראל לעשות טליתות קטנים [ולברך עליו], ואין להרהר בזה" עכ"ל. - אבל כתבו הפוסקים דמ"מ נכון שעכ"פ בשעת הברכה יכסה ראשו בטלית, כדי לצאת דעה א' הנ"ל. - וגם שבמשך התפלה יהיה ראשו מכוסה כל שאפשר מטעם הנ"ל וגם משום הכנעה ויראה.

ט] ויש בהלכה זו דעה שלישית ופלאי, והוא דעת הגאונים הסוברים דכדי לקיים מצות ציצית צריך להתעטף בו כ"עטיפת ישמעאלים" ובלא"ה לא נקראת "אשר תכסה בה" לענין מצות ציצית אף אם מכסה גופו וראשו, ואינו מקיים כן מצות ציצית, וברכתו לבטלה.

י] וכתב מג"א וט"ז דלמעשה נכון להחמיר כן, ולעשות

כעטיפת ישמעאלים עכ"פ בשעת הברכה, כדי לקיים מצות ציצית לכל הדעות עכ"פ על זמן מועט, וגם כדי שלכל הדעות לא יהיה ברכתו לבטלה, אבל אח"כ בכל המשך הזמן שהטלית עליו אין מדקדקין עליו.

יא] מהו "עטיפת ישמעאלים", י"א דהיינו שמכסה ראשו וגם רוב פניו עד למטה מפיו [ומקבץ לפניו את ד' הכנפות ומשליכן לאחוריו לצד שמאל], וכ"כ שועה"ר ומ"ב. ויש דעות אחרות כיצד הוא בדיוק עטיפת ישמעאלים, ואכמ"ל, ויעשה כל אחד כפי מנהגו.

יב] אולם יש נוהגים שלא לעשות כלל עטיפת ישמעאלים, ולא חששו לשיטת גאונים הנ"ל, כמו שלא נזכר כלל בשו"ע ורמ"א [וכן נהג הגר"א והחזו"א ועוד, שלא לעשות] רק כיסו גופם וראשם. - אבל רובא דעלמא עושים עטיפת ישמעאלים בשעת הברכה כנ"ל.

פרק י

אסור לאשה לצבוע פניה בשבת. אלא שנחלקו הפוסקים אם הוא דאורייתא

או דרבנן. - ועכ"פ אף ע"י נכרית אסור.

ה] וכן כששבת ויו"ט באים ביחד, ויש שלשה ימים ביחד שאסורה האשה הישראלית לצבוע פניה, ויש שביום שני או שלישי כבר עברה מפניה הצבע שנתנה עליה בערב שבת ויו"ט, מ"מ אסורה לומר לנכרית לצבוע פניה.

ו] אלא דהיות דשבות דשבות מותר ב"צורך הרבה, או מפני מצוה" לכן גם באיסור זה יש אופנים "מיוחדים" שנכנסת בכלל היתר זה, ויש לשאול מורה הוראה להורות לו הדרך, ובלא"ה אין להקל בזה כלל, כי לא כל דבר שאדם רוצה נכנס בכלל "צורך הרבה".

ז] בערב שבת אחר שאשה משתמשת עם צבעים הללו [קאסמעטי"ק, מעיקא"פ, וליפסטי"ק] יש להצניעו, ולא להניחו במקום שיש לחוש שיטלטלנו בשבת, כי צבעים הללו הם מוקצה גמור ואסורים בטלטול אף לצורך גופו ומקומו.

א] אסור לאשה לצבוע פניה בשבת, ולדעת הסמ"ג יש בזה איסור תורה, ולדעת הרמב"ם הוא רק מדרבנן. וכן נקט מג"א ומשנ"ב.

ב] בזמן הזה שאי אפשר להביא חטאת אין כל כך נפק"מ במחלוקת זה, כי בעיקר איסורו אף חילול שבת מדרבנן הוא חמור מאוד.

ג] אם נכרית צובעת פניה של אשה ישראלית, לדעת הסמ"ג הנ"ל הוא שבות, ולדעת הרמב"ם הנ"ל דכל עיקר איסור זה הוא רק מדרבנן א"כ על ידי נכרית הוי 'שבות דשבות', שהנכרית עושה איסור דרבנן לישראל. וכן יש לנקוט להלכה דהוי רק שבות דשבות.

ד] אמנם אע"ג דעל ידי נכרית הוי רק שבות דשבות מ"מ עדיין יש איסור גמור לעשות כן בשבת, כגון אם שכחה לצבוע פניה לפני שבת אסורה לומר לנכרית שתעשה לה כן בשבת.

פרק יא

אסור לתלוש שער מראשו או זקנו בשבת ואף שער אחת.

מ"מ גם בשערות אדם דינו כן. - וגם אין שום הבדל בין שער ראשו, לשער שפמו, או זקנו, בכלם אסור מן התורה.

א] אסור לגזוז שער בשבת, והוא אסור מן התורה. ואע"ג דהגזיזה שהיה במשכן היה בשערות וצמר של בהמה

ב] תנן כי דעת רבי אליעזר דלא רק אם תולש או גוזז שער בכלי חייב, אלא גם אם תולש שער בידו או בשיניו ג"כ חייב. - אבל דעת החכמים שדוקא בכלי חייב, אבל בידו או שיניו פטור.

ג] דעת הר"ן בשם רבינו חננאל דקי"ל כרבי אליעזר, אבל דעת הרמב"ם דקי"ל כחכמים, והכי הלכתא דאינו אסור מן התורה. - מ"מ לכו"ע אסור עכ"פ מדרבנן.

ד] ולכן מי שרגיל לתלוש שערו בימות החול, בידו או

בשיניו, צריך זהירות יתירה שלא יבוא לידי שכחה ויעשה כהרגלו אף ביום בשבת, ויעבור על איסור דרבנן.

ה] ומחמת כן נכון דגם בימות החול ימנע עצמו מלעשות כן, כי קשה מאד למי שרגיל בזה להשמר שלא ישכח ויעשנו גם בשבת.

ו] ובכל פעם שאדם מונע עצמו מלעשות כן בימות החול כדי שלא יעשה כן בשבת הרי הוא מקיים מצות 'זכור את יום השבת לקדשו'.

פרק יב

אסור לסרוק שערות בשבת, ובאיזה מסרק מותר לתקן בו מעט את השערות מלמעלה.

שעושים בסריקה בעלמא.

ח] והטעם שהקילו בזה, כי בחול כשסורקין יפה את השערות משתמשים במסרק קשה ולא בזה, לכן לא אסרוה כשאינו עושה סריקה ממש, אבל נשאר איסורו כשעושה סריקה ממש.

ט] ומטעם זה יכולים להשתמש גם עם מסרק קשה, אם השינים מפוזרים קצת [כעין מזלג שאוכלים בו], וגם בזה אין לעשות סריקה ממש, אלא לתקן השערות קצת, והיתרו מטעם הנ"ל מפני שאין דרך לסרוק סריקה ממש בכלי כזה.

י] אולם כתבו הפוסקים דאע"ג דמותר להשתמש במסרק שאינו קשה הנ"ל [או במסרק קשה והשינים מפוזרים], מ"מ לא ישתמש עם אותו מסרק ממש שמשתמש בו בימות החול, אלא יהיה לו מסרק אחר מיוחד לשבת, "כדי שלא יהיה מחזי כעובדא דחול".

יא] כתוב בספר ישועות יעקב ראיתי אנשים שמקילים לסרוק ראשם בשבת וכמעט נעשה הדבר כהיתר אצלם, ואוי לעינים שכך רואות לעבור בשאט נפש לחלל שבת בידיים ומהראוי לכל חכם בעירו להזהיר על זה אולי ישמעו ויקחו מוסר עכ"ד.

יב] ילדים שיש להם כנים בשערות ראשם ומצטערים בזה, אין להקל לסרוק שערותיהם במסרק. אבל מותר לסורקן על ידי נכרי.

א] איתא בגמרא כי אסור לסרוק שערות בשבת, כי יש פסיק רישיה שיתלוש איזה שער בעת הסריקה.

ב] הפסיק רישיה הוא שיתלוש "שערות המדולדלות", והן שערות שאין עוד מחוברות לגמרי לגופו אלא מחוברות קצת, ושערות אלו נתלשים בעת סריקה, [אבל שער שכבר נתלש ורק מעורב בשאר שערותיו מותר להסירו].

ג] גם יש בכלל שערות המדולדלות, אותן שערות שמסובכות וקשורות זו בזו, וכשסורק שערותיו יש פסיק רישיה שיחתוך אותן מן הקשירה ולמטה או מן שורשן.

ד] ומטעמים הללו אסרו חז"ל להשתמש לגמרי במסרק, אף אם אינו סורק ממש את שערותיו, רק מסדר קצת שערותיו ומשכיבן, דלא חלקו חז"ל בדבר.

ה] ולכן כלי מסרק הוא מוקצה בשבת, ככל כלי שמלאכתו לאיסור, ויש להסירן לפני שבת מן המקומות שמשתמשים שם בשבת, כגון סמוך לסיני"ק, וכיוצ"ב.

ו] האיסור לסרוק שער זהו במסרק קשה, והיינו כשהשינים שלהן נעשות מברזל או מפלסטיק קשה, אבל אותם שאינם קשה כל כך ויכולים לכופפם קצת כגון מפלסטיק שאינו קשה כל כך [ובזמן הפוסקים נקראו בשם "מסרק העושים משער הזיר"], דינם שונה.

ז] ודינו כך: דאע"ג שגם בזה אסור לסרוק השערות דאכתי הוי פסיק רישיה, מ"מ מותר לתקן בו מעט השערות מלמעלה, והיינו שלא יכנס לתוך עומק השערות כמו

פרק יג

להעביר אצבעותיו בשערות זקנו – או בתולה בשערות ראשה.

ד] אמנם גם באצבעות יש להזהר שאם בשעה שמעביר אצבעותיו מרגיש קצת עיכוב, לא ימשיך להעביר אצבעותיו בחזקה.

ה] והטעם, כי העיכוב הוא מפני שהשערות מסובכות שם אלו באלו, ואם יעביר האצבעות בחזקה כדי להפרידן יש פסיק רישיה שיתלוש מהשערות, אלא יסיר האצבעות מאותו מקום, ואם ירצה ימשיך להעביר סרוק באצבעותיו במקום אחר.

א] למדנו לעיל מש"כ בשו"ע כי "אסור לסרוק במסרק בשבת, כי אי אפשר שלא יעקור שערות".

ב] אבל כתב הרמ"א כי דוקא במסרק אסור אבל מותר להעביר האצבעות דרך שערות הראש, וכן הזקן או הפיאות.

ג] כי דוקא במסרק הוי פסיק רישיה שיתלוש איזה שער, אבל באצבעות אינו כן, ואף אם יארע כן הוי דבר שאינו מתכוין ומותר.

פרק יד

מה דינו של סריקת "פאה נכרית" [שייט"ל]

שאדם מסדר בגדו שיתראה עליו יפה.

ז] אמנם למעשה אין להקל בשייטל יותר משער אדם כי גדולי הדורות הבינו שאם יקילו הנשים בזה ילמדו לדיהן לסרוק גם שערות עצמן, אשר יש בזה חילול שבת.

ח] אבל באופן שמותר לסרוק שערות אדם, כמבואר לעיל, כ"ש דמותר בדרך זה גם לסרוק את השייטל.

ט] ולכן גם בשייטל אין להשתמש עם "מסרק" ממש, אשר דרך לסרוק בזה סריקה יפה, וזהו מסרק אשר שיניו נעשה מברזל או מפלסטיק קשה, אלא ישתמש עם כעין מסרק שאין שיניו קשים כל כך, ויכולים לכופפם קצת כגון מפלסטיק שאינו קשה כל כך.

י] וגם במסרק כזה אסור לסרוק השערות סריקה גמור רק מותר לתקן בו מעט השערות מלמעלה, והיינו שלא יכנס לתוך עומק השערות כמו שעושים בסריקה. וכמו שדינו בשערות מחוברות כמו שכתוב לעיל.

יא] ומטעם זה יכולים להשתמש גם עם מסרק קשה, אם השינים מפוזרים קצת [כעין מזלג שאוכלים בו], וגם בזה אין לעשות סריקה ממש, אלא לתקנו קצת, והיתרו מטעם הנ"ל מפני שאין דרך לסרוק סריקה ממש בכלי כזה.

יב] וגם כאן נכון שלא ישתמש עם אותו מסרק ממש שמשתמש בו בימות החול, אלא יהיה לו מסרק אחר מיוחד לשבת, "כדי שלא יהיה מחזי כעובדא דחול".

א] סריקת פאה נכרית "שייטל" במסרק, לכאורה אסור מדינא כמו שאסור לסרוק שער אדם בשבת, ומשום גזוז.

ב] והטעם כי מלאכת גזוז בשערות אדם דומה למלאכת גזוז בשערות [וצמר] בהמה. ושם יש איסור גזוז לא רק בעוד שהבהמה חי אלא גם אחר שמת, שאסור לגזוז שער מעור שלו.

ג] ועל פי זה כתב הט"ז בסוף סי' של"ו "צריך אדם ליהדר במלבוש שנעשה מעור בהמה [כגון שטריימ"ל, טילע"פ, פאר"ר קאו"ט] שלא יתלוש שער ממנה שיש בו חיוב חטאת".

ד] והוסיף הפמ"ג, דלא רק לתלוש להדיא שער אסור בבגדים הנ"ל, אלא דה"ה ד"אסור לסרוק במסרק" בגדים הללו.

ה] וא"כ לכאורה ה"ה בשייט"ל דינו כן. – אמנם פשוט דזה אינו, דדוקא התם, שהשערות עדיין מחוברות לעור שצמחו משם, אסור משום גזוז, משא"כ בשייט"ל שהשערות כבר נגזזו אלא חוזרים וקושרים ומחברים אותן לאיזה רשת [נע"ט] אין בו איסור גזוז כלל.

ו] וגם איסור קורע ליכא בכל זה כי כל חוט שאינו קורע לאיזה מדה אלא בדרך קלקול אין בו איסור קורע. – וכן אין במעשה הנ"ל משום תיקון מנא, דכל שלא נתקלקל השייט"ל אין על סריקה שם תיקון מנא אלא הוא כמו

פרק טו

זהירות על הסרת רטיה [בענד-עי"ד] הדבוקה על גופו, או על ידיו ורגליו, במקום שיש שם אף קצת שער.

שיש צורך מצוה להסירו אין לחוש על פסיק רישיה כזה עי' בפנים].
ז] אבל יותר מסתבר כי בשבת שאני ואם הרטיה הוא במקום שיש שער, וחושש שיש פסיק רישיה שיתלש שער בעת הסרת הרטיה, וממילא אסור לכתחלה להסיר הרטיה כנ"ל, א"כ אין לחוש שיסירנו באמצע הסעודה, אפילו בקצת מיחוש, לכן מותר ליטול ידיו בעודו עליו. [ואין בו איסור כיבוס כמו שנתבאר בס"ב סעיף י'].

ח] מה שכתוב לעיל דאסור להסיר רטיה בשבת במקום שיש שער, זהו רק בעלמא, אבל אם יש צורך רפואה להסירו כגון להניח שם עוד משחה ומעדיסע"ן [באופן שמותר בשבת], אז מותר להסיר הרטיה אע"ג שיש פסיק רישיה שיסיר איזה שער.

ט] והטעם, דאיסור כזה יש להתיר לצורך רפואה, משום דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה, דאינו מכוון כלל לצורך יופי, ובצירוף דהסרת השער ע"י רטיה הוא שלא כדרכו, דאין דרך להסיר שער אלא במספרים או במסרק לא ע"י רטיה.

י] וכמו כן, תינוק שנדבק לשערותיו קענד"י או גא"ם ומצערות אותו, מותר אף לגדול להפריד אותם משערותיו, אע"פ שיש פסיק רישיה שעל ידי מעשה זה יתלשו איזה שערות, מ"מ מותר דאם לא יעשה זאת יגרם צער לתינוק, לכן יש בזה צירופי היתרים הנ"ל.

א] למדנו לעיל כי אסור לאדם לעשות מעשה שיש בו פסיק רישיה שיתלוש שערות, ויש ללמוד מזה כי מי שיש לו רטיה [בענד-עי"ד] דבוקה על גופו או על ידיו ורגליו במקום שיש שם אף רק קצת שער, אין לו להסיר אותה בשבת, אם יש פסיק רישיה שהסרה זו תגרום לכך שיתלש שער.

ב] ולכן מי שחתך בשרו קצת בערב שבת והניח שם רטיה, טוב שיתבונן לפני שבת אם עדיין צריך לזה, או שכבר יכול להסירו, דאם יכול להסירו יש לו לעשות כן לפני שבת, ולא בשבת, ומטעם הנ"ל.

ג] ואם עדיין אינו יכול להסירו לפני שבת, או שהוצרך להניח הרטיה בשבת עצמו, ישאירו שם עד מוצאי שבת ולא יסירנו בשבת, אם יש פסיק רישיה של תלישת שער.

ד] ואם צריך ליטול ידיו לסעודה, הנה בימות החול דינו כן, דאם יש לו מכה ממש ואין דרכו להסיר הרטיה ולהניחו כן, מותר ליטול כך בעוד הרטיה עליו, כי אין לחוש שיסירנו באמצע הסעודה ויגע שם באוכלין.

ה] אבל אם יש לו רק "קצת מיחוש" ופעמים שמסירו לגמרי אסור ליטול בו ידיו דיש לחוש שיסירנו בעת הסעודה ויגע שם באוכלין.

ו] ולכאורה גם בשבת דינו כן, דאם יש לו שם רק קצת מיחוש צריך להסירו לפני נטילת ידים [ולסמוך על היתר דכל

פרק טז

אסור לקלוע שער בשבת, פי' לעשות צעפ"ן, כדרכן של בתולות. –
ומה דינו של לסלסל [קרייזל"ן] פיאות בשבת.

רבים מה דינו של לסלסל [קרייזל"ן] פיאות בשבת. ובפרט אחר המקוה בשבת בבוקר כשלא נשאר מסלסול שהיה מלפניו.

ד] דעת הקצות השלחן דדומה לדין של קליעת שער, ויש בזה איסור דרבנן משום בונה, ולרבי אליעזר וסייעתו איסורו מן התורה.

ה] וכתב כי לכן דרך הנכונה היא "שלא לסלסלן אלא יקבץ

א] אסור לקלוע שער בשבת, פי' לעשות צעפ"ן, כדרכן של בתולות, ואסור משום בונה, כי מצינו לשון בונה גם באדם חי.

ב] לדעת רבי אליעזר איסורו מן התורה, ולדעת חכמים איסורו מדרבנן, ויש ראשונים הסוברים דקי"ל כרבי אליעזר, אבל רובם סוברים דקי"ל כחכמים, והכי הלכתא.

ג] ועכ"פ לכו"ע יש בו איסור דרבנן. - ועפ"ז דנו ספרים

שערות הפיאות שלא יהיו מפוזרות, וישכיבן זו אצל זו ע"י סיבוב אחת או שתיים, דאין זה בגדר בנין כלל, ואדרבה מסתבר דהמיפה הפיאה באופן המותר יש בזה משום התנאה לפניו במצות" עכ"ל.

[ו] וכן דעת הגאונים, בעל תשובות והנהגות, ואבן ישראל, ומנחת שלמה, דאסור לסלסל הפיאות בשבת, וכן רבי חיים קניבסקי שליט"א פעמים שהשיב שאסור, ופעמים שהשיב "יש נזהרים".

[ז] אבל יש כמה וכמה גדולים שדעתם שמוותר, דאע"ג דגם בסלסול מקבץ היטב את השערות ומשנה מעמדו וצורתו ממה שהיה עד עתה מ"מ אין קיבוצו ומעמדו חזק כמו קליעה לכן אין זה בכלל איסור בונה הנ"ל.

[ח] וזהו שכתב מהרש"ם "ובדבר סלסול שערות, אם אינו דרך קליעה אין מקום לאסור", וכן דעת הגאונים, בעל תשורת ש"י, ומהר"י שטייף, ובאר משה, ויען יוסף, ועוד. [ומ"מ צריך לזיזהר שבשעה שעושים כן לא יכשל באיסור סחיטת שער, כמ"ש בספרים הנ"ל].

[ח] כעין שאלה זו יש באותם שאין רוצים [בין בימות החול ובין בשבת] שפיאותיהן הארוכות יהיה תלויות למטה, לכן כורכין ביחד שערות פיאותיהן, ואח"כ מסבבין באיזה אופן עד שמתקטן, וככה מניחין אותו על גבי אזניהם [שנקרא קני"פ פיאות].

[ט] וכן הכורכים שערות זקנם הארוכות בדרך זה עד שמתקטן, ומקפלים אותו בתוך חלק זקנם שתחת הסנטר. ולפי דעת המתירין בסלסול יש לומר דגם זה מותר מאותו טעם עצמו הנ"ל. - אבל לדעת האוסרין לעיל אפשר דגם זה אסור.

[י] אולם יש לומר דכאן לכו"ע מותר. דיש לומר שאיסור בנין בקליעת שער הוא דוקא אם המטרה היא כדי ליפות מראה השערות עצמן, ואז חל עליו שם בונה, אבל אם עיקר המטרה הוא רק כדי להקטין חלק מן השערות ולהטמינם, לא חל עליו שם בונה.

[יא] גם להמתירין לסלסל שערות הפיאות בשבת, וסוברים דאין לדמותו לקליעת שער, מ"מ אסור לעשות

הסלסול לפיאות, או לשערות בתולות, על ידי כלי, [הנקרא ראלער"ס, שהוא כלי שמגלגלים עליו שערות], [ועיין הטעם בפנים].

[יב] אפילו אם השערות כבר מסולסלות היטב ומה שרוצה להניח שם ראלער"ס זהו רק כדי שיתקיים כמו שהוא, ולא ישתנה ויתקלקל [כגון כשהולך לישון], מ"מ נכון להחמיר ולא לעשות כן בשבת.

[יג] ולא רק להניח הכלי בתוך השערות בשבת אסור, אלא ה"ה אם הניחו שם לפני שבת אסור להסירו בשבת, דכמו בקליעת שערות אסור גם להתיר קליעתה בשבת משום סותר כמ"ש בשו"ע, ה"ה להסיר הכלי מן שערות שמסובב עליו דינו כן.

[יד] ורק בכלי שעל ידו עושים הסלסול אסור, אבל מותר לתחוב סיכה [בַּאֲבִי-פִּין] בשערות כדי להחזיק שם השערות ביחד, וכן מותר לקבץ ולהחזיק השערות על ידי הוט או טבעת, וכן מותר להסיר דברים הללו מן השערות בשבת.

[טו] כתב הריב"ש כי אסור להעביר שמן טרוף במים על השערות כדי להדביק השערות זו בזו ולהשכיבן על הראש, דגם זה דומה לבנין. - וזה אסור אף אם השערות אינן קלועות כלל.

[טז] ואיסור זה הוא לאו דוקא עם שמן אלא ה"ה כל דבר הדומה לו, כגון מי צוקר, מי לימון, או דיפעדי-דא [אף אם הוא נוזל ואין בו איסור של ממרח], וכן העי"ר ספרע"י, וכל כיוצא בו.

[יז] ואסור בין בשערות ראש של בתולות, ובין בפיאות של אנשים. - ואף אם הפיאות כבר מסולסלים מערב שבת אסור ליתן עליו בשבת אחד מדברים הנ"ל.

[יח] ודוקא להניח השמן בשבת אסור, אבל אם הניחו לפני שבת ועי"ז נעשות שערותיו קשים קצת, וממילא יכול לסלסלם יותר טוב בשבת, מותר, למ"ד לעיל דמותר לסלסל שערות בשבת.

[יט] איסור זה, שאין להשתמש בשבת באיזה דבר שמדבק או מקשה קצת השערות, יש גם בשייטל.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא

[עומדים כעת בהלכות ברכת הפירות - סימן ר"ח סעיף ה']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת שלח תשפ"א

• פסקי הלכות לסימן ש"ד-ש"ו •

[שנה מ"ז - שיעור ל"א]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

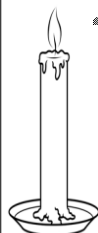
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

פסקי הלכות - לסימן ש"ד-ה-ש"ו [שיעור ב'] / פרשת שלח - שנת תשפ"א לפ"ק

פרק י"ז

לומר לישראל מומר חמור מאמירה לנכרי, ואסור מן התורה.

– והאם צריך לחשוש על אדם שמא הוא ישראל.

א] כי אין לחוש לדבריה שאומרת שהיא יהודית. -
ובישראלית מומרת אסור דמכשיל אותה בחילול שבת.

ה] ואם שמענו או רואים שבמקום שהיא דרה שם עושה
היא או בעלה איזה דבר כיהודי, כגון שמדלקת נר
לכבוד שבת, או קונה בשר כשר, או הולך בימים נוראים
לבית הכנסת, אז אע"ג שמתנהגת בשאר דברים כנכרית,
יש לחוש שהיא יהודית.

ו] ולכן מה שאסור לבקש מישראל אסור לבקש ממנה,
לפיכך אסור לומר לה כנ"ל, תהיה אצלי בשבת בשעה
פלוגי, אף לדברים שאין בו משום מלאכת שבת, אם
יודעים שתסע לבית שלנו ברכב בשבת.

ז] אף אם מתנהג לגמרי כנכרי, אם מה שאומר שהוא יהודי
אינו רק בתוך השיחים ופטפוטי מילין, אלא אמר כן
לפני בית דין או רב העיר וכיוצא בו, באופן רשמי [וזה
מצוי יותר בארץ ישראל] אז נחלקו הפוסקים אם יש לחוש
שהוא יהודי, לכן נכון להחמיר בזה.

א] כתב מג"א "פשוט דישראל מומר דינו ככל ישראל,
ואסור לומר לו לעשות מלאכה" אפילו באופן שמותר
לומר לנכרי לעשות לנו מלאכה, כגון בשביל שאין בו סכנה
[בסי' שכ"ח סעיף י"ח] וכיוצא בו.

ב] וזהו אם ידוע לנו שהוא ישראל, אלא שמתנהג כנכרי,
לכן דינו כישראל מומר. אבל אם לא מכירים אותו אם
הוא ישראל או נכרי, והוא מתנהג כנכרי, אלא שאומר לנו
בתוך השיחים שהוא ישראל, אין צריך לחוש לדבריו, ודינו
כנכרי לענין זה.

ג] ולכן מותר לומר לאיש או אשה כזאת לעשות לנו
מלאכה באופן שמותר לומר לנכרי, כגון לחולה שאין בו
סכנה.

ד] וכן לענין לומר לאשה עוזרת, תהיה אצלי בשבת בשעה
פלוגי לעזור בבית [דברים שאין בו מלאכת שבת],
שבנכרית מותר אפילו אם אנו יודעים שתסע ברכב בשבת
[כי אין אנו אומרים לה ליסע בשבת אלא עושת כן מדעת
עצמה להגיע בקלות למלאכתה], ולכן אף באשה זו מותר,

פרק י"ח

עבדו ושפחתו של ישראל אסור מן התורה לעשות עמהם מלאכה בשבת. –

והאם יש עבד או שפחה בזמן הזה.

דחל עליו שם עבד, ואסור מן התורה לעשות עמו מלאכה.
וי"א דלא חל עליו שם עבד ודינו כנכרי בעלמא, ומה
שמותר לעשות עם נכרי מותר לעשות גם עמו.

ג] מחלוקת זה נפק"מ גם להלכה אחרת, דהנה ממזר [בן
שנולד מביאת אשת איש, או מן אחת מן העריות] אסור
לישא ישראלית [ונכרית בלא"ה אסור]. אבל מותר לישא
שפחה, והבנים שיולדו להם דינם כעבדים ושפחות,
וכשמשחרר אותם דינם כגרים כשרים.

א] לעשות מלאכה ע"י נכרי אסור רק מדרבנן והתירוה
חז"ל בשביל חולה שאין בו סכנה, אבל אם הנכרי הוא
עבדו ושפחתו של ישראל אסור מן התורה לעשות עמו
מלאכה, דכתיב לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך
עבדך ואמתך, לכן מותר רק בפקוח נפש.

ב] במדינות שאסור על פי חוק לקנות ולהחזיק עבד
ושפחה [כמו במדינתנו] כתב המג"א שנחלקו הפוסקים
אם מ"מ קנה ישראל לעצמו עבד או שפחה מה דינו, י"א

ד] אם כן יש עצה לממזר לישא אשה וגם יהיה בניו כשרים, וזהו ע"י שיקנה נכרית לשפחה, וישאנה, ויוולדו להם בנים, וישחררם.

ה] אמנם כהיום יש ספק בעצה זו מפני מחלוקת הפוסקים הנ"ל, לכן אי אפשר לממזר לישא אשה כלל, ומותר רק לישא אשה שגם היא ממזרת, שזה מותר לכל ממזר, אבל אז יהיו הבנים שיוולדו להם ממזרים, ולעולם לא יטהרו בניהם ובנותיהם.

ו] אולם בעיקר דיני ממזור, צריך ראייה ברורה להחזיק אדם שהוא ממזר, כי מה שהאם אומרת כן [מפני

שמתוודה על עונה, או מפני איזה טעם אחר] שבן זה נולד מאיש אחר שאינה בעלה, אין זה עושהו לממזר. כמ"ש בשו"ע אבן העזר סי' ד' סעיף כ"ט, אשת איש שאומרת על העובר, וכ"ש על וליד שנולד כבר, שאינו מבעלה, אינה נאמנת לפוסלו, עכ"ל.

ז] אבל זה דוקא אם הבעל היה בעיר סביב הזמן שנתעברה, ויש צד לומר שממנו נתעברה, ולא מאדם אחר, אבל אם לא היה בעיר דינו שונה כמו שמבואר בשו"ע שם, ואכמ"ל.

פרק י"ט

דיני עשיית מלאכה בשבת עם בהמה ושאר חיות ועופות.

ו] בקרא הנ"ל כתיב "בהמתך", מ"מ לאו דוקא בהמה אלא ה"ה שאר בעלי חיים ועופות, ואפילו כלב וחתול, הם בכלל איסור זה.

ז] ולכן כשיש חתול ברחוב [שאינו שם עירוב] יש שאסור להבריחו ע"י השמעת קול בפיו, או ע"י הכאה ברגלו על הארץ.

ח] וזהו אם יש קולר [קאלע"ר], או חוט צבוע סביב צואר החתול, שנתנו הבעלים עליו לנוי, דאסור להבריחו ברה"ר שמא ילך החתול כן ד' אמות ונחשב לנושא משא. - וכן אסור להבריחו מן הצירו לרה"ר, וכל כיוצ"ב.

ט] דדוקא באדם דינו של נוי הוא כמלבוש, ומותר ללבשו ולילך בו, ולא הוי בכלל משא, אבל בבעל חי נחשב כמשא, והמבריחו הוי בכלל איסור מחמור אף אם אין החתול שלו כמ"ש לעיל. --- וכן אם הקולר נתון עליו כדי לתלות עליו שם הבעלים ג"כ אסור.

י] אמנם כלב דינו שונה, דקולר שמונח סביב צוארו, וכן החבל היוצא מן הקולר, אינם משוי אלא בטל להכלב, דנעשה לשמירה, שלא יזיק הכלב אחרים, וכל שנעשה לשמירה דינו כמלבוש, ומותר לגרום שילך כן ד' אמות ברה"ר.

יא] ואף מותר אם האדם אוהז עכשיו בהחבל ומשתמש בו והולך כן ברה"ר, ומשמר בו את הכלב. - וכן מותר אם עתה אין אדם אוהז בהחבל רק נגרר על הארץ, ואעפ"כ אינו משוי, דכיון שנעשה בשביל שמירה בטל להכלב.

א] כתוב בתורה "לא תעשה כל מלאכה אתה וגו' ובהמתך", וזהו אפילו אם אין הבהמה שלו אלא של נכרי או של הפקר.

ב] והיינו שאסור לישראל להיות "מחמר אחריה", פי' שאסור לישראל לגעור על בהמה, או להכותה, שמחמתו תלך הבהמה, ובשעה שתלך הבהמה תעשה איזה מלאכה, כגון שיש איזה דבר על הבהמה ומוציאו מרשות לרשות.

ג] ואם הבהמה שלו אסור אפילו אם הבהמה עושה מלאכה מעצמו בלי שאדם יצוהו לעשותו. אלא הבעלים צריכים למנוע הבהמה מלעשות מלאכה, וזה נקרא "שביתת בהמתו".

ד] ואף שכהיום כמעט שאין משתמשים בני ישראל עם בהמות אפילו בחול מ"מ יש שהנ"ל נפק"מ להלכה, כגון אם עומד סוס בשבת ברשות הרבים, ויושב עליו אדם [אף אם הוא נכרי], שאסור לישראל להגביה קולו ועי"ז ילך הסוס ד' אמות, אף שאין הסוס שלו.

ה] כי אע"ג דמפני האדם עצמו שרוכב על הסוס, אין בו איסור מעביר ד' אמות ברה"ר כי חי נושא את עצמו [ובבהמה לא גזרו על איסורי דרבנן כאלו], ואף האוכף [זאטע"ל] שעל הבהמה אינו משוי דבטל להרוכב, וכן מפני בגדים שעל האדם אין בו איסור כי בגדיו בטלים אל האדם, מ"מ כל שיש בכיס בגדיו של הרוכב איזה חפץ נחשב שהבהמה מעבירו ד' אמות ברשות הרבים.

יב] אם יש על הכלב מלבוש קטן שאינו להגן מן הקורר אלא לנוי, אסור להבריחו ברה"ר, דלנוי הוי כמשא, כמו בחתול כנ"ל.

יג] ובכל אופנים הנ"ל שאסור, זהו דוקא אם האדם מבריח את החתול או הכלב, אבל אם האדם אינו מבריחו

בהדיא אלא הולך כדרכו, והחתול בורח ממנו מחמת שמפחד ממנו, אין זה בכלל מחמר ומותר.

יד] וזהו אם אין החתול והכלב שלו, אבל אם הם שלו צריך לסדר הדברים לפני שבת באופן שבשבת לא יצא החתול או הכלב עם איזה משא עליהם לרשות הרבים.

פרק ב'

האיסור להבריח חתול או אווזים וכיוצא ב כשהם אוכלים, ובורחים עם מאכל בפיהם.

בורה ממנו מחמת שמפחד ממנו, מותר [אם אין החתול שלו, אבל אם החתול הוא שלו יש ליהרר גם בזה].

ז] לפי איסור הנ"ל, ה"ה שיש לדקדק באווזים שמטיילים סמוך לנהר, או שייטים על המים סמוך לשפת הנהר, ופעמים עומד שם אדם ונהנה לשרוק בפיו או לטפח בידיו ורגליו כדי להבריחם, בשבת אסור לעשות כן אם יש אוכל בפיהם.

ח] וכן צפורים העומדים על הקרקע ואוכלים פירורים, צריך להזהר שלא לעשות פעולה להבריחם, דאם יפריחו ד' אמות ברה"ר [למטה מעשרה טפחים] עם אוכל בפיהם, ועוד לא בלעו אותן, הרי עושים העופות מלאכה על ידי אדם שהיה "מחמר אחריהם".

ט] אמנם יש ללמוד זכות על המבריחים בעלי חיים עם מאכל בפיהם. דכתב מהרש"ם "לדעת מג"א וסייעתו דמחמר לא שייך בכרמלית אלא ברה"ר [דלא גזרו חז"ל בבהמה] י"ל דבזה"ז דליכא רה"ר [כיון דליכא ששים ריבוא בוקעין] לא שייך דין מחמר כלל וצ"ע, וכ"ש דמותר באווזים שבנהר הנ"ל, כי נהר דינו ככרמלית.

י] אולם התוספת שבת ושועה"ר חולקים על מג"א וסוברים דגם בכרמלית אסור [וה"ה בנהר הנ"ל]. וא"כ כ"ש דיש ליהרר בזה ברה"ר אף ברה"ר שלנו.

יא] והמשנ"ב כתב וז"ל "אף להמקילין בכרמלית [ובכלל זה נהר הנ"ל] מ"מ ברה"ר יש ליהרר בזה מאד, אפילו ברה"ה שלנו שאין ששים רבוא בוקעים בו, דהרי הרבה גדולי ראשונים ס"ל דגם באין ששים רבוא דינו כרה"ר וא"כ לדידהו הו"ל איסור דאורייתא של שבתית בהמתו".

א] באיסור של "לא תעשה כל מלאכה אתה וגו' ובהמתך" כתוב בתורה עוד "למען ינוח שורך וַחֲמֹרְךָ", ואחז"ל "תן לו נייח, להתיר שיהא מעמיד אדם בהמתו בשדה, והבהמה תולש ואוכל עשבים מן הקרקע [ועושה מלאכת קוצר]. או אינו אלא יחבשנו בתוך הבית, אמרת אין זה נייח אלא צער".

ב] וה"ה אם בהמתו אוכל ורוצה לצאת מדעת עצמו עם מאכל בפיו אין צריך למונעו, ואע"ג שאדם שהולך עם מאכל בפיו עובר על איסור הוצאה מדאורייתא, מפני שזה ג"כ דרך הוצאה בחול, מ"מ בבהמה מותר, כי גם זה הוא בכלל "תן לו נייח".

ג] אמנם אם עושה אדם איזה פעולה שיצא הבהמה לרה"ר עם אוכל בפיו, כגון שצועק על הבהמה שילך, או שמכה ברגלו על הארץ וכיוצא ב, אסור, ועובר על שבתית בהמתו, או על מחמר, בין אם הבהמה שלו ובין אם אין הבהמה שלו.

ד] והטעם דאסור דהיות שהבהמה היה ניהא ליה להשאר במקום שהוא עומד עכשיו, ולאכול שם מאכלו, אין זה בכלל תן לו נייח.

ה] איסור זה הוא בכל בהמות חיות ועופות. ועל פי זה חתול העומד ברשות הרבים ומחטט באשפה ויש אוכל בפיו, אסור לאדם להגביה קולו או להכות ברגליו על הקרקע ועי"ז יפחד החתול ויברח עם האוכל ד' אמות ברה"ר, או מרה"י לרה"ר, והוא דבר המצוי.

ו] וכל זה אם האדם מבריח את החתול, אבל אם האדם אינו מבריחו בהדיא אלא הולך כדרכו, אע"ג שהחתול

פרק כ"א

דיני שביתת בהמתו "ביום טוב".

ו] גם ביו"ט שני אסור לעשות מלאכה עם בהמה, למ"ד דאסור ביו"ט, ולכן כל הלכות דלעיל שייך גם ביו"ט שני.

ז] בזמן הקדום כשבאו מבני חוץ לארץ לארץ ישראל עם סוסים וחמורים לחוג שם היו"ט. וכמוכן כי גם ביו"ט שני לא היה רוכבים או משתמשים עם בהמתם, כי אף שם הם חייבים לשמור יו"ט שני, אבל בני ארץ ישראל היה משתמשים עם בהמתם כמו שעשו כל שאר מלאכות.

ח] אלא שהיה דרכם של בני ארץ ישראל ביו"ט שני גם לשאול מבני חוץ לארץ הללו סוסים וחמורים שלהם לעשות בו מלאכה, דאצל בני חו"ל היה הבהמה עומד בטל באותו יום כמ"ש לעיל. - אבל מובא בספרים שגדול אחד הכריז וכתב דאסור לעשות כן.

ט] כי אע"ג שבני ארץ ישראל מותרים בכל שאר מלאכות מ"מ הם אסורים להשתמש בבהמות של בני חוץ לארץ.

י] כי עי"ז עוברים בני חוץ לארץ על שביתת בהמתו [לדעת המחמירים הנ"ל שגם ביו"ט איכא איסור זה], דהרי לבני חוץ לארץ עדיין הוא יום טוב, ויש עליהם חוב של שביתת בהמתו, והיינו שהם צריכים למנוע בהמתם מלעשות מלאכה אפילו אם אינו לצורכם.

א] גם ביו"ט יש איסור שביתת בהמת ומחמר, לכן גם ביו"ט יש להחמיר שלא לצעוק על סוס שיושב עליו אדם [עם חפצים בכיסו] או להבריח חתול וכיוצ"ב כשיש אוכל בפיו.

ב] אמנם זה אינו לכו"ע דהרי איסורים הללו של שביתת בהמתו ומחמר כתוב בתורה בשבת, ונחלקו הראשונים האם גם ביו"ט אסור ג] דעת הב"י לפסוק כהמחמירים, ודעת הרמ"א להקל "שאין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביום טוב". וכתבו האחרונים דלהלכה יש להחמיר בו לכתחלה. [ולרוב על בהמה ביו"ט לכו"ע אסור כי אין איסורו משום שביתת בהמתו אלא מטעם אחר כמ"ש להלן].

ד] אלא דלכאורה בהוצאה לכו"ע מותר, דהרי ביו"ט גם אדם מותר להוציא דבר מרשות לרשות לצורכו, וא"כ ה"ה בעלי חיים מותרים, כגון ליקח אוכל בפיהם כשמבריחים אותם ממקום למקום.

ה] אמנם זה אינו כמ"ש האבני נזר דאם הוצאה שהבהמה עושה אינו לצורך אדם אלא לצורך בהמה, אסור [למ"ד דיש שביתת בהמתו ביו"ט] דהתורה התירה לאדם להוציא ביו"ט רק לצורך אדם ולא לצורך בהמה, ולכן אף על ידי בהמה מותר רק לצורך אדם ולא לצורך בהמה, וכשאדם מבריח בעל חי ממקום למקום עם אוכל בפיו אין זה בכלל צורך אדם, אלא בכלל צורך בהמה.

פרק כ"ב

איסור רכיבה על גבי בהמה בשבת. - ומה דינו של רכיבה על בייסיק"ל

במקום שיש עירוב.

שמא יחתוך זמורה" להכות את הבהמה, והוי קוצר מן המחובר.

ד] כהיום על פי רוב אין אנו משתמשים אף בימות החול עם בהמה לצורך רכיבה, אבל יש רבים שמשתמשים בימות החול עם בייסיק"ל [אופניים].

ה] והנה בשבת במקום שאין עירוב אסור מטעם דהוי כאילו נושא בייסיק"ל ד' אמות ברה"ר, לכן שאלה זו איכא רק במקום שיש עירוב, או ביו"ט שמותר להעביר ד' אמות ברה"ר.

א] חז"ל תקנו כי "אין רוכבין על גבי בהמה בשבת ויו"ט" אע"ג שלא הוא ולא הבהמה עושה שום איסור, דהרי חי נושא את עצמו.

ב] והטעם שאסרוה, תחילה אמרו בגמרא, משום שגוזרין שמא יצא חוץ לתחום [פרש"י שמתוך שאינו מהלך ברגליו אינו רואה סימני התחומין], ודחה הגמרא טעם זה דהרי קי"ל דאיסור תחומין הוא רק מדרבנן, ואין גוזרין גזרה לגזרה.

ג] אלא אמרו בגמרא שהטעם שאסרוה, משום "גזרה

ו] דעת הגאון הקדוש בעל בן איש חי דמותר, כי אין כאן טעם של שמא יחתוך זמורה, וגם גזירה שמא יצא חוץ לתחום ליכא, דתחומין רק מדרבנן, [ואין לגזור שמא יצא חוץ לעירוב, כי יש סימן ניכר של צורת הפתח עד היכן מגיע העירוב].

ז] אבל דעת הכף החיים דאסור, כי דעת הרמב"ם וסייעתו הוא דאע"ג דחוץ לתחום של אלפים אמה [מיל אחת] הוא רק מדרבנן מ"מ חוץ ל"ב מיל הוא דאורייתא [ולא כדעת הרשב"א דהכל רק מדרבנן] א"כ גם למסקנא יש לגזור בבהמה לא רק משום שמא יחתוך זמורה אלא גם משום שמא יצא חוץ לתחום, וטעם זה איכא גם אצל בייסיק"ל.

ח] והבן איש חי סובר דלעולם לא גזרו חז"ל שירכוב בבהמה בשבת למרחק כה רחוק של י"ב מיל, וא"כ ה"ה אצל בייסיק"ל אין לגזור על זה.

ט] ויש עוד טעם לאסור הבייסיק"ל, דהנה עפ"י רוב לא היה הרוכב ע"ג בהמה חותך זמורה להכות הבהמה, אלא היה לו מוכן מכבר שוט ורצועה מיוחד לזה, אלא שמא יארע שיאבד לו כלי זה ולכן יחתוך זמורה ומפני זה

אסרו חז"ל לעולם שירכב אדם ע"ג בהמה. י] וא"כ כ"ש שיש לגזור שאם ירכוב על הבייסיק"ל שמא ישבור אחד מחלקיו או ישמט ממקומו הראוי, ויבוא לתקנו כדי להמשיך ברכיבתו, או לחזור לביתו.

יא] [לפי טעם זה צריך לחלק בין בייסיק"ל ל"עגלת תינוק" שנוהגין בו היתר ומרכיבין בו תינוק ביו"ט או בשבת במקום שיש עירוב, ואולי אין דרכו להתקלקל כל כך כמו אופנים. - אבל אם הטעם בבייסיק"ל משום גזירת תחומין, אז החילוק פשוט להתיר עגלת תינוק אשר הגדול הולך ברגליו ומוליכו, ובכה"ג אין לגזור בו גזירת תחומין יותר מכל אדם בעלמא שהולך ברגל].

יב] אמנם הבן איש חי כתב, כי אין לגזור שמא יתקלקל הבייסיק"ל ויתקנו כי "אין לנו לגזור גזרות מדעתנו דבר שלא גזרו בו חז"ל בהדיא, דא"כ יש כמה וכמה דברים המותרים להשתמש והם עלולים להתקלקל שצריך לאוסרם משום גזרה זו".

יג] כהיום כבר קבלנו עלינו שלא להשתמש עם בייסיק"ל בשבת ויו"ט, משום טעמים הנ"ל או משום איזה טעם אחר, ואין לשנות.

פרק כ"ג

מלאכת דש. ובכלל זה שאסור בשבת להוציא חלב מן הדרים ולהשקותו לתינוק. ועצות שונות לעשותו בדרך היתר.

אחז"ל כי אסור לאשה להוציא חלב מדדיה לתוך כוס ולהניק את בנה.

ה] כתוב בשו"ע דרק על ידי ישראל אסור לחלוב בהמה אבל על ידי נכרי מותר להיות שהבהמה מצטער ברוב חלב, וצער בעלי חיים דאורייתא, לכן התירו חז"ל איסור דרבנן להסיר צערה, לפיכך מותר לומר לנכרי לחלוב בהמה כדי להסיר צערה.

ו] ומזה למדים דה"ה אשה שמצטערת על ידי שיש לה ריבוי חלב בדדיה, ומאיזה טעם אי אפשר לה להניק בנה, מותרת להוציא החלב ע"י נכרית, אבל לא על ידי עצמה אע"ג דבאשה קשה עליה מאוד שאשה אחרת דהיינו נכרית ימעך וידחוק דדיה להוציא חלב.

ז] כהיום יש משאבת [פאמ"פ] עלקטרי"ק, שמניחים כוס המיוחד לזה על הדד, וזה מניק ומוציא החלב מן האשה,

א] אחת מל"ט מלאכות היא "דש", ופירושו כי כל חטה וחתה מוקף עם מוץ, והוא כעין מלבוש דק המכסה את החטה, ומסירים אותו על ידי שבהמה או אדם דורס עליהם ואז מתפרד ויוצא החטה מתוך המוץ שמכסהו. [כהיום עושים אותו במאשי"ן]

ב] אמנם לקלף פירות מותר, ויש כמה פירושים מה שנא מן דש שאסור, ופי' אחד הוא כי דש פירושו שדוחק ולוחץ איזה דבר ועי"ז נדחף הפנים מן הפסולת שמכסהו ומקיפו בעת גידולו, משא"כ קולף הוא בהיפך שמסיר את הקליפה המכסה ומקיף הפנים, וזה מותר.

ג] תולדה של מלאכה דש, היא לסחוט זיתים וענבים להוציא המשקה שבהם, והוא ג"כ איסור דאורייתא וחיוב עליו חטאת.

ד] עוד אחז"ל כי "החולב בהמה בשבת, חייב חטאת". גם

ובשבת מותרת האשה להשתמש בזה אם היא אינה עושה שום דבר רק הכל נעשית ע"י נכרית.

ח] דהיינו שהישראלית לא תדליק העלקטרי"ק אלא הנכרית. וכן שהישראלית לא תניח כוס המשאבת בעצמה על דדיה, דאז הוי כאילו היא מוציא החלב בעצמה, ואסור מדאורייתא, אלא נכרית יניחנה עליה, וימשיך הנכרית להחזיק הכוס שם אם צריך לכך.

ט] החזון איש המציא בזה עצה לעשותו בהיתר בלי נכרית כלל. והוא על ידי שתכין שעון שבת אשר ידליק המאשי"ן המשאבת בשבת, כגון בשעה תשע, ותניח האשה עצמה הכוס של המשאבת על החדד לפני שהמאשי"ן מתחלת לעבוד, היינו לפני שעה תשע, ותסלק משם ידיה, ואח"כ מתחלת המאשי"ן לעבוד ע"י השעון בשעה תשע.

י] באופן זה לא נעשה מלאכת חולב ע"י אדם אלא נחשבת שנעשית מעצמו, כי הנחת הכוס לפני שמתחיל

המאשי"ן לעבוד נקרא רק גרמא, שאין בו איסור דאורייתא, ומותר לצורך צער, אלא שתזהר האשה שמשעה שהמאשי"ן מתחלת לעבוד לא תניח ידיה על הכוס אף לרגע להחזיקה אצל דדיה, לכן צריכה לקנות לזה חגורה המיוחדת לכך, דבלא"ה תשמוט ממקומו.

יא] נמצא כי חוץ מן משאבת עצמו צריך בשביל שבת עוד ב' דברים, א' שעון שבת [ויכולה להעמידה לפני שבת על זמנים שונים למשך השבת, שתדליק ותתכבה לזמנים שנוח לה], ב' חגורה הנ"ל [ובכל פעם אחר שגמר המאשי"ן להוציא החלב כפי הצורך, מותרת האשה לאחוז הכוס ולהסירה מדדיה אע"ג שהמאשבת עדיין עובד]. - ואכן כהיום נשים רבות משתמשות בכל זה בשבת.

יב] על ידי עצות הנ"ל [על ידי נכרית או ע"י משאבת עם שעון שבת] מותרת גם להשתמש עם החלב להשקותו להתינוק, אלא דאם אפשר תשתמש עם החלב רק אחר השבת ולא בשבת עצמו, משום חשש מוקצה.

פרק כ"ד

עוד אופני היתר איך להוציא חלב מן דדיה אם אי אפשר לתינוק להניק בעצמו.

ד] לצורך ב' דרכים הנ"ל מותרת להוציא החלב {א} בידיה. {ב} או במשאבת יד. {ג} או במשאבת עלקטרי"ק עם שעון שבת [דבלא"ה אסורה להדליק המאשי"ן בשבת]. {ד} או ע"י שתדליק נכרית המאשי"ן, אלא שאין צריכה שהנכרית או החגורה תחזיק הכוס על עצמה אלא יכולה להחזיקה שם בעצמה, מפני שהחלב הולך לאיבוד.

ה] היתרים הללו של הולך לאיבוד הם רק משום "צערא" של האם, ואי אפשר לה למנוע הצער, אבל אם עושה כן רק משום נוחיות לבד, אסור. כגון שהולכת לשמחה, ומניחה הילד בבית ושם בבית יתנו לו חלב אחר [פארמיול"ע], ומתוך כך מתמלאת דדיה מחלב, ומצטער האם במקום שהיא שם, ועל כן מוציאה שם החלב לאיבוד, זה לא התירו.

פרק כ"ה

אסור לישראל לקבל שכר על עבודה של יום השבת, אפילו על עבודת היתר. וכיצד מ"מ מותר לקבל השכר.

תינוק, או לשמור בית, או ללמוד עם תינוק.

א] מה שצריכה לעצות הנ"ל זהו דוקא אם רוצה להשתמש עם החלב להשקותה להתינוק עכ"פ אחר השבת אבל אם אין צריכה להשתמש עם החלב לא בשבת ולא בחול, אלא תשפכנה ותלך לאיבוד, אז אין צריכה לעצות הנ"ל, אלא יכולה להוציא החלב בעצמה.

ב] ויש לעשותו באופן שמיד שיצא החלב ממנה תלך החלב לאיבוד, והיינו שתצא מן האשה לתוך סינ"ק, או אף אם תצא לתוך כלי אבל יהיה מונח בכלי מלח, או בורית [זיי"ף] נוזל, ועי"ז אינו ראוי לשתיה.

ג] ואם קשה עליה דרכים הללו תוכל להוציא החלב לתוך כלי אלא שיהיה 'על דעת' לשופכו אח"כ ולא להשתמש בו אף אחר שבת.

א] חז"ל אסרו לישראל לקבל שכר על עבודה שעושה בשבת אפילו אם היא עבודה של היתר, כגון לשמור

ב] אם מקבל השכר בהבלעה, דהיינו ביחד עם יום חול, מותר, לכן צריך הבעה"ב ליזהר בלשונו בשעה שמתנה עם הפועל, וכן בשעה שמשלם לו אחר שבת כמו שיתבאר.

ג] וזהו שאחז"ל דאם אומר להפועל שיהי' "שכיר שבוע, שכיר חדש, שכיר שנה" מותר לקבל שכר אף על שמירתו ששמר בשבת.

ד] מה שמותר הוא לא רק באופנים דלעיל שאינו מזכיר "יום" כלל אלא אף אם אומר שיהיה לו לפועל על "עשרה ימים" או אף רק על "שתי ימים" וליכא רוב של ימות החול נגד שבת] ג"כ מותר, דכל שכולל שבת עם ימי החול הוי הבלעה ומותר.

ה] היתר של הבלעה, כגון של שכיר שבוע, הוא אע"ג שאם לא בא הפועל איזה יום אינו משלם לו בעד כל השבוע, אלא מנכה לו משכרו כפי אותו היום, ואפילו אם לא בא בשבת ג"כ מנכה לו כפי החשבון, מ"מ אכתי הוי "שכיר שבוע" בכלל הבלעה ומותר.

ו] אבל לומר לפועל אני שוכר אותך על יום ו' ושבת. זה אסור, כי אין תיבה ושם שכולל הימים ביחד [כגון שבוע או שני ימים] אלא פירט כל יום לעצמו, ולכן אינו נקרא הבלעה.

ז] אם אומר תחילה שם הכולל כגון, שבוע, או חדש, או שני ימים או אע"ג שאח"כ חוזר ומזכיר תיבת "יום", ותיבת "שעה", כגון שאומר אני שוכר אותך על שבוע אחת, חמש שעות לכל יום ויום, כמו שאומרים על פי רוב כשמשכירים אדם לאיזה עבודה, מותר.

ח] ואפילו אם מזכיר את השבת ג"כ מותר באופן זה דהיינו שאומר אני משכירך על שני ימים, והם יום ו' ושבת. -

ואף אם משנה השעות מיום ליום, ואומר על יום ו' חמש שעות, ועל שבת שלש שעות, ג"כ מותר, כל שאמר תחילה לשון הבלעה.

ט] ויש חולקים על הנ"ל [באות ו'] וסוברים שאין צריך לומר מתחילה תיבה הכולל כמה ימים [והיינו שבוע או שלשה ימים] אלא די אם אומר אני שוכר אותך על יום ו' ושבת, דכל ששוכר אותו בבת אחת על איזה ימים ושבת עמהם, או על איזה שעות של ימות החול ושבת עמהם, מותר, אף אם מפרט בדיבורו כל יום לעצמו ולא אמר תחילה תיבה הכולל הימים ביחד, וכן נוהגים העולם.

י] אמנם לכו"ע אסור אם לא אמר לו תחילה כלל ששכרו על כמה ימים, לא בתיבה הכולל הימים ביחד, ולא שמפרט את הימים ששוכרו, אלא אמר לו על יום ו' תביא אצלי היום [או בלשון, אני צריך לעבודתך היום, או אני שוכר אותך על היום], ורק אח"כ אמר לו כן גם על שבת, אסור, כי אין זה הבלעה כלל.

יא] דכל שמפני דיבור הראשון שעסק ביום ו' אין על הבעה"ב שום שיעבוד כלל לשוכרו על שני ימים, דהיינו על יום ו' ויום השבת לכן אף אם לבסוף לקחו על כמה ימים אין בזה היתר של הבלעה.

יב] ויש לדעת כי בכל אופנים המובאים לעיל שאסור זהו אף אם משלם לו אחר השבת על כמה ימים ביחד, בהבלעה, בלי לפרט כלל את השבת, אלא עושה סך הכל מכל מה שחייב לו, ג"כ אסור, כי צריך הבלעה בין בשעת התשלומים ובין בשעה ששוכרו, וכאן לא היה לשון הבלעה בשעה ששוכרו.

פרק כ"ו

ביצד ידבר מן "התשלומים", ויהי' נחשב בהבלעה ומותר.

אינו מדבר מן התשלומים ולכן לא נחשב שחולקו לכל יום מפני עצמו משא"כ כאן.

ג] לכן הנוסח שיהיה מותר הוא, שיאמר גם התשלומים בהבלעה, ויאמר אני שוכר אותך לחודש [ותעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות] ואשלם לך סכום של כך וכך, ויאמר הסכום שמגיע לו לכל החודש ביחד, ולא הסכום של כל יום ויום או כל שעה ושעה.

א] כתב הרמ"א "אם שכרו לחדש, והתנה עמו לשלם לו בעד כל יום כך וכך [או בעד כל שעה כך וכך] מקרי שכיר יום" ואסור. והיינו דלא מועיל מה ש"שכרו לחדש" היות דדיבר ג"כ מהתשלומים ואז חילקו לכל יום בפני עצמו, על כן אינו בכלל הבלעה.

ב] ואינו דומה למה שכתוב לעיל דאם אמר ששכרו לחדש, ויעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות, דמותר דשם

ד] אם טעה הבעה"ב ואמר בלשון שאסור כנ"ל, אז יאמר "אני מבטל כל מה שאמרת" והיינו שאינו שוכרו כלל,

ואח"כ יחזור ויאמר בלשון שמוותר.

פרק כ"ז

איסור הנ"ל, וכן היתר של הבלעה, יש גם כששוכר כלים או דירה.

ח] אולם נראה שיש בזה היתר מרווח, דדוקא אם אין המשכיר צריך להטריח עצמו ולהביא הכלים לבית ישראל, אלא השוכר הולך אצלו ונוטלו, אז אסור השכרת כלים לשבת, אפילו אם מונח אצלו איזה שעות לפני ואחר שבת.

ט] אבל בשלחנות שהמשכיר צריך לעבוד להביאו אצלו, ואח"כ ליקחנו ממנו, והמחיר שמבקש, הוא לא רק בשביל מה שמשתמש בו השוכר אלא גם בשביל העבודה של הבאתו וליקחתו שעושה "לפני שבת, ואחר השבת", ועל זה בודאי מותר ליקח שכר, א"כ שפיר מותר עי"ז גם השכר שלוקח בשביל מה שמשכירו השלחן לשבת, דהוי בהבלעה.

י] אמנם יש כהיום מסחר אחר, והוא שמשכירים לצורך עריכת השולחנות לשמחה הפצים שונים ומשונים ליפות השלחן [הנקרא פראפ"ס], ומצוי במסחר הזה שאין המשכיר מביאו לבית השוכר, אלא השוכר או שלוחו בא למקומו של המשכיר ליקחנו משם, א"כ אין כאן הבלעה [כמ"ש לעיל אות ז'] ככה"ג באמת אסור.

יא] אלא צריך לעשותו בהבלעה, והיינו שישלם עוד איזה סכום מפני השעות לפני שבת או אחר שבת בהבלעה עם שכר שבת עצמו, והוספה הנ"ל לא יהי' רק איזה פרוטה, שנראה לכל שהוא ערמה בעלמא, אלא יהיה איזה סכום שמתקבל לפי דרך מסחר זה.

יב] המשכיר דירה על יום השבת מותר כי לעולם יש בכלל דמי הדירה מה שהשוכר משתמש בו לפני ולאחר השבת.

א] למדנו לעיל כי השוכר אדם לשמור ביתו או תינוק בשבת אסור לשלם לו שכר בשבילו ונקרא "שכר שבת". וזהו אע"ג שהעבודה שעובד בשבת הוא עבודה המותרת, ואין בו שום איסור כשהוא בחנם, מ"מ בשכר אסורה חז"ל, "גזרה משום מקח וממכר".

ב] ומצינו עוד חידוש בזה שלא רק לשלם על עבודת אדם של שבת אסור אלא ה"ה אם אדם משכיר כלי שלו [או דירה שלו] לאדם אחר לפני שבת, ויחזירנו אחר שבת, אסור, דגם בזה אמרו חז"ל איסור של "שכר שבת".

ג] אמנם כמו באדם כן גם בכלי אמרו חז"ל היתר של "הבלעה", דהיינו שמתחילה משכיר את הכלי על שני ימים ביחד כגון על יום הששי ושבת, ואז מותר לשלם אחר השבת על שניהם ביחד.

ד] בזמננו דבר זה מצוי בעת שהשמחה במעונו, ועושה בשבת בביתו סעודה גדולה להרבה אורחים, ושוכר בשביל זה שלחנות וכסאות לצורך הסעודה שבשבת, ואין כאן הבלעה, ולפי פשוטו יש בזה איסור גמור.

ה] אלא לכאורה יש להתירו מפני שמגיע לביתו איזה שעות לפני שבת ונוטלים אותו ממנו איזה שעות אחר השבת, והוי בהבלעה.

ז] אמנם באמת כאן אין זה היתר כלל. דדוקא אם מצרף לשכר של יום השבת עוד שכר של יום חול, שעובד ומשלמים לו עליו, ומשלמים על שניהם ביחד, יש היתר של הבלעה, אבל בהשכרות השולחנות אין המשכיר מבקש יותר [לא בימות החול ולא בשבת] מפני איזה שעות שמונח אצל השוכר מלפניו ולאחריו, א"כ אין כאן הבלעה להתירו, ולכן יש שמחמירים בזה ומונעים עצמם מזה.

פרק כ"ח

דיני שכר שבת שמשלמים למלצר [וועיטע"ר]. וכן דיני שכר שבת להקעטערע"ר שמכין ובסדר סעודות שבת.

ולוקחים מלצר [וועיטע"ר] לסדר השולחנות ולחלק

א] צריך להזהר בדיני שכר שבת כשעושים שמחה בשבת

המאכלים להאורחים.

ב] אבל אם אמר להמלצר שצריך לבוא גם לפני שבת להכין השלחנות או אחר השבת לנקות המקום, מותר, דהוי שכר שבת בהבלעה.

ג] אם אין המלצר בא לא לפני שבת ולא אחר שבת, דאסור כמ"ש לעיל, בכהאי גוונא יש ליקח מלצר נכרי, די"א שאין איסור שכר שבת אם הפועל הוא נכרי, אבל לא יקח ישראל, אף ישראל חלוני.

ד] וכל זה אם בעל הבית של השמחה משלם להמלצר. אבל אם הקעטערע"ר משלם להמלצר יש עצה שיכול להיות גם מלצר ישראל.

וזהו באופן שיתנה עם המלצר שאינו משלם לו אלא בהבלעה עם עבודת מלצר שיעבוד בשבילו באיזה שמחה אחרת בימות החול.

ו] בעל השמחה יכול לשלם להקעטערע"ר, הגם שבא

אצלו בשבת, וכן המלצר שלו בא בשבת, מ"מ מותר.

ז] והטעם, כי הלא צריך הקעטערע"ר לעבוד הרבה בשביל סעודות שבת, גם לפני שבת, דהיינו לקנות ולבשל ולאפות, ולכן מותר לשלמו גם החלק שלוקח בשביל עבודתו בשבת, דהוי בהבלעה. ועי"ז יכול הבעל שמחה לשלם להקעטערע"ר אף דמי המלצר, והוא שיעשנו בהבלעה עם מה שמשלם לו בעד עבודתו להכין את הסעודה [אבל לא ישלם בעל השמחה בעצמו להמלצר מה שמגיע לו].

ח] לכן יש לזכור, שבעת שמסכם בעל השמחה עם הקעטערע"ר בעניני הסעודה וצרכיה, ידברו ג"כ אם בעל השמחה רוצה מלצר, וכמה מהם, ויחליטו אז ביניהם שהוא עסק אחד ממש עם הסעודה, וממילא הוי בהבלעה, ומותר.

פרק כ"ט

מה דינו לשלם על השתמשת במקוה בשבת, האם יש בזה חשש של "שכר שבת".

ופשוט דמותר.

ד] ואותם שלא טבלו ולא שילמו בערב שבת, וטובלים באותו מקוה רק בשבת, אין יכולים לפטור עצמם מתשלומים מטעם חשש שכר שבת, כי לפי דברי הנוב"י אין בזה איסור, ואי אפשר לעשות חומרא על חשבון של אחר, ולכן צריכים לשלם אחר השבת.

ה] והיינו אף רק בשביל שבת עצמו, או אם ישתמש עם המקוה גם ביום חול ישלם אז גם על השתמשותו בשבת, והוה דרך הבלעה. ו] ופשוט דאם ידוע שבעל המקוה מותר על התשלומים מאותם שבאים בשבת לבד, אז אין צריך לשלם, ואין בו חששות הנ"ל.

א] הנודע ביהודה דן איך מותר לשלם על טבילה במקוה בשבת אם אינו בהבלעה עם טבילה בימות החול, הלא משלמים על השתמשות במקוה של בעל המקוה, ודומה לשכירות כלים ודירה דאסור אם אינו בהבלעה.

ב] ומ"מ העלה דמותר משום שהוא לצורך מצוה ועוד טעם אחר [ומובא באריכות בפנים]. - וכתב כי כן הוא המנהג שמשלמים שכר מקוה שמשתמשים בו בשבת לבד.

ג] כהיום נוהגים ברוב מקואות של אנשים להחמיר בזה, שצריכים לשלם על ערב שבת כסכום שבשבילו יכול להשתמש עם המקוה גם בשבת, וצריך לשלם סכום זה אף אם לא ישתמש בו בשבת ורק בערב שבת, וא"כ השכר שעולה בשביל שבת הוא בהבלעה ואף עדיף מיניה,

פרק ל'

מה דינו של שכר שבת אם הוא על דבר "מצוה" כגון לבעל תפלה, או בעל קורא.

ובחנם אין בו שום איסור, מ"מ בשכר אסרוה חז"ל, "גזרה משום מקח וממכר".

ג] ובעבודה של מצוה, דעת רבינו ברוך דג"כ אסור, לכן "אסור לשכור חזן להתפלל בשבת" כי איסורי דרבנן

א] למדנו לעיל שאחז"ל כי השוכר אדם לשמור ביתו או תינוק בשבת, אסור לשלם לו שכר בשבילו, ונקרא "שכר שבת".

ב] וזהו אע"ג שהעבודה היא עבודה המותרת בשבת

אסור אף במקום מצוה. ורק שבות דשבות פעמים שמותר במקום מצוה.

ד] ודעת רבינו שמואל דמותר, דהיות ששכר שבת הוא גזירה לגזירה, דאסור משום גזירת מקח וממכר, ומקח וממכר אסור רק משום גזירה שמא יכתוב, לכן הוי שכר שבת קצת איסור קל, ומותר במקום מצוה.

ה] והלכתא כדעת רבינו שמואל דמותר, אמנם אם יכול בקל לעשותו בהבלעה יעשונו כן.

ו] וכל זה נפקא מיניה לדינא לכמה דברים, כגון: [א] חזן, ובעל תפלה נאה, לשבתות וימים טובים במשך השנה, או בשבת שיש בו שמחה. [ב] בעל קורא. [ג] בעל תוקע. [ד] ללמוד תורה עם תינוק, בחור, או בעה"ב. [ה] לדרוש בסעודה של שמחה.

ז] וכן [ו] משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לומר בסעודה של שמחה. [ח] אברכים הבאים לאיזה בית מדרש לתפלות שבת לחזק המנין, ומשלמים להם. [ט] רופא שטיפל בשבת עם חולי שיש בו איזה חשש סכנה. [י] להיות לעזר לזקן הצריך הרבה לכך.

ח] אף דקי"ל דלצורך מצוה לא גזרו איסור של שכר שבת מ"מ אחז"ל כי בממזון זה "אין בהם סימן ברכה".

ט] וכ"כ בשו"ע בסי' תקפ"ה "הנוטל שכר לתקוע שופר

בראש השנה, או כדי להתפלל בשבתות וימים טובים, אינו רואה מאותו שכר סימן ברכה". - כי מ"מ יש בזה זלזול לשבת.

י] ועכ"פ להלכה קי"ל דמותר ליקח שכר שבת על מצוה, אמנם מחדש הט"ז כי זהו "רק במצוה התלויה בשבת עצמו, ואין שייכה לימות החול, כגון תפלות של שבת, וכן תקיעות שופר", אבל שאר מצוות, שיש ששוכרים אדם בשבילו גם בימות החול, באלו לא התירו בו חז"ל שכר שבת.

יא] לפ"ז מעשרה דברים המנויים לעיל יש שאסור בו שכר שבת אף למ"ד דשכר שבת מותר לדבר מצוה, ואלו הן האסורים: [ד] ללמוד תורה עם אחר. [ה] לדרוש בסעודה של שמחה. [ו] להיות משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לנגן בסעודה של שמחה. [ט] רופא שמטפל עם חולי [י] להיות עזר לזקן.

יב] לכן לכתחלה אם אפשר בקל לסדר את אלו בהבלעה יש להחמיר [וכ"ש לפי מה שכתוב לעיל שי"א דבכל מצוה דינו כן דיש גם בהן איסור של שכר שבת], ואם קשה לו לסדרו בהבלעה, יש להקל אף באלו, כי יש חולקים על ט"ז ומתירים בכל מצוה, אף באלו שאין להם שייכות לשבת.

פרק ל"א

עצה להנצל מאיסור שכר שבת לגמרי, גם כשאינו בהבלעה.

ד] דאם בחול מובן לכל שהמבקש מאחר לעשות לו עבודה זו ישלם לו בעדו, א"כ מחיוב מדינא לשלמו וממילא לא מהני מה שאומר לו אח"כ שהוא רק מתנה.

ה] אבל אם לפעמים אין משלמים על עבודה זו, כגון שומרת טף לשכן, או להתפלל ולנגן בשמחת חבירו, או בעל קורא, ובעל תוקע, ולדרוש בסעודה, מותר ליתנו לו אח"כ ולומר שהוא רק מתנה, והכל לפי הענין על פי כלל הנ"ל.

א] כתבו הפוסקים עצה להנצל מאיסור שכר שבת לגמרי, גם כשאינו בהבלעה, וגם כשאינו לדבר מצוה, ואף לא יהיה בו חשש של אין בו סימן ברכה.

ב] וזהו על ידי שיאמר הבעה"ב למי שיעשה לו עבודה בשבת, שלא יהי' מחיוב לשלם לו שכר על עבודתו אלא שאם ירצה יתן לו ממזון במתנה. ואז אין בו שום איסור של שכר שבת.

ג] ואם לא אמר לו לפני העבודה שאינו מחיוב ליתן לו, אבל גם לא אמר לו שישלמו, דינו כד:

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא

[עומדים כעת בהלכות ברכת הפירות - סימן ר"ח סעיף ט']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת קרח תשפ"א

• פסקי הלכות לסימן ש"ו •

[שנה מ"ז - שיעור ל"ב]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

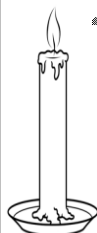
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

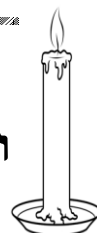
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

פסקי הלכות - לסימן ש"ו [שיעור ג'] / פרשת קרח - שנת תשפ"א לפ"ק

פרק ל"ב

אימתי מותר או אסור להסתכל בשבת על דבר שבונים בשבילו [בחול]
לראות אם צריך איזה תיקון או שינוי.

א] כן בכוונה לדעת איזה דבר לצורך בנין ותיקון, ג"כ מותר, כי אינו בכלל ניכר.

ב] וכן כשאדם עובר אצל חצר שלפני ביתו, ומביט שם, וחושב בדעתו איך ומה יעשה שיהי' הצמחים ועשבים יפים, ג"כ אסור, אם עומד ומביט שם יותר מאדם דעלמא שמביט כדי להתענג במראיתו או לסקרנות בעלמא, אבל להסתכל שם איזה רגעים מותר.

ג] וכן אם רואה בית שעומד למכירה, והוא חושב לקנותו, אסור לעמוד שם יותר מן הרגיל [ואע"ג דקנין בשבת הוא רק איסור דרבנן, מ"מ יש בו איסור ממצוא חפצך, לעסוק בו בשבת כדי לקנותו אחר השבת]. אבל מותר לעבור שם ולהסתכל עליו, כי אינו ניכר שעושה כן מפני שדעתו לקנותו.

ד] איסורים הנ"ל הוא לא רק אם הולך ועומד אצל מקום שבונים "ביתו", אלא גם אם הוא ביתו של אחר, כל שניכר שעומד שם כדי לדעת וללמוד קצת איך שהוא יבנה ויתקן את ביתו, ג"כ אסור.

ה] ולכן אם הולך הוא או אשתו לבקר בבית אחר כדי להסתכל איך נעשה שם המטבח, או הרהיטים [פעריניטשע"ר], או המאור [לייטינג], או איך צבעו הבית, או הוואלפּעפּע"ר שהניחו שם, - כדי ללמוד איזה ידיעה שנוגעת לו בתיקון ביתו, אסור מטעם הנ"ל.

ו] אמנם אם יכול הביקור לביתם וההסתכלות שם, להתפרש לפטופטי מילי דעלמא, או סקרנות דעלמא, מותר, אף אם באמת רוצה ללמוד איזה ידיעה כדי לעשותו כן בביתו, ורק אם ניכר קצת שהוא לצורך בניה ותיקון לעצמו, אסור.

ז] לכן מה שמותר הנ"ל זהו דוקא אם דרכו מפעם לפעם לבקר משפחה זו, דאם לעולם אין דרכו כן, א"כ בזה גופא שבא לשם ניכר למי שדר שם כי בא כדי ללמוד דבר

א] כתיב [ישעי' נ"ח] וְקָרַאתְּ לַשַּׁבָּת עֲנָג... וְכִבְדְתָהּ... מְמַצּוֹא חֶפְצֶךָ. וכתב הרמב"ם יש דברים שהן אסורין בשבת אע"פ שאינם דומין למלאכה, ואינם מביאין לידי מלאכה, ומפני מה נאסרו משום שנאמר וכבדתו... ממצוא חפצך, עכ"ל.

ב] ולכן אחז"ל "לא יהלך אדם בשבת בשדהו לידע מה היא צריכה". כי אע"ג דהרהור בעסקיו בשבת מותר, ורק לדבר אסור [בענין שאסור לעשות בשבת] וכאן אינו מדבר, מ"מ מטעם "וכבדתו ממצוא חפצך", אסור לילך ולהסתכל על עסקיו.

ג] אמנם אחז"ל כי איסור זה הוא דוקא אם "מוכחא מילתא" דכוונתו הוא לדעת צרכי השדה, אבל אם לא מוכחא מילתא מותר, דאז הוי רק כהרהור לבד.

ד] ולכן מה שכתוב לעיל שאסור, זהו אם הולך "בתוך שדהו", או קרוב ממש לשדהו, ומסתכל על שדהו, עד שניכר דכוונתו לדעת צרכי השדה.

ה] לפעמים קשה לדעת בדיוק אימתי הוי בכלל ניכר, ואסור, ואימתי אינו בכלל ניכר, ומותר, לכן יש להזהר ולהחמיר אם יש לחוש שהוא בכלל ניכר.

ו] כהיום עפ"י רוב לא מצוי אצלנו השאלה של עומד אצל שדה שצריך לחרוש ולזרוע, או לקצוץ פירותיו, כי אין אנו עוסקים במלאכות הללו אף בחול. אבל מצוי ענין זה כשאדם בונה בית ועובר שם בשבת, דאסור ליכנס שם בשבת ולראות אנה ואנה בצרכי בניית הבית, אף אם אינו אומר שום דבר.

ז] ולא עוד אלא אף אם הולך בחוץ אצל הבית, ועומד שם להסתכל בצרכי הבית, אסור [אם עושה כן לדעת צרכי הבנין]. וזהו דוקא אם עומד ומסתכל שם יותר מאדם בעלמא שעומד ומסתכל שם בסקרנות לאיזה רגעים, אבל אם מסתכל שם רק זמן מועט, מותר. אפילו אם הוא עושה

לצורך בנין.

יד] איסור הנ"ל להסתכל איך לבנות ולתקן דבר, הוא לא רק כשהולך מביתו למקום אחר להסתכל על דברים הנ"ל אלא גם אם הוא בביתו או חצירו וניכר מתוך אופן

עמידתו והסתכלותו שחושב איך לתקן איזה דבר, כגון כותלו, או אף רק שלחן או כסא בביתו, הכל נכלל באיסור וכבדתו ממצוא חפציו הנ"ל.

פרק ל"ג

להסתכל בשבת בחלון של חנות, לראות מה שמוכרים שם.

מי שסובר לקנותו מסתכל כל כך.

ה] באופנים הנ"ל דמות, מ"מ אסור להסתכל על פתק שכתוב עליו מחיר הבגד והחפץ, ואף אם ברור לו שלא יקנהו אף בחול, כמ"ש בס"י ש"ז.

ו] מי שבא על שבת לעיר שאינו מכיר חניותיה, מותר לטייל בשבת ברחובותיה כדי להתוודע המקומות של החניות, ומה הם מוכרים.

ז] כל היתרים דלעיל דמותר לילך ולהסתכל אם אינו ניכר שהוא בשביל איזה מלאכה או מסחר, ואפילו אם באמת מתכוין לזה, זהו מעיקר הדין מ"מ מצוה למנוע ממנו כמו שמצוה למנוע בשבת מכל הרהורים של עסקיו ומסחרו, כמו שיתבאר להלן.

א] חלון של חנות שמוצגים שם מלבושים וחפצים, כדי שיסתכלו עליו העוברים ושבים ויכנסו לקנותו, מה דינו להסתכל עליו בשבת.

ב] הנה היות שאף בימות החול יש רבים מהעוברים ושבים שעומדים שם להסתכל, אף שאין דעתם כלל לקנותו אלא לסקרנות בעלמא, או לשם הנאה בעלמא, לכן אף בשבת מותר.

ג] ואפילו אם מסתכל עליו בשבת בשביל שאם ימצא חן בעיניו יקנהו למחר מ"מ מותר כי "אינו ניכר" שמסתכל לשם קניה.

ד] היתר הנ"ל, להסתכל בחלון חנות, הוא דוקא כשעומד שם איזה רגעים, אבל אסור לעמוד שם בשיעור אשר רק

פרק ל"ד

כל דבר שאסור ישראל לעשותו בשבת אסור גם לומר בשבת שיעשה אותו למחר. – ומהו כשהוא דבר מצוה.

ה] והוא ק"ו מהנ"ל כי כשאומר על עצמו דבר זה אעשה למחר אין שום תועלת להמלאכה באמירה זו, והוא רק מספר בעלמא, ומ"מ אסור, א"כ כ"ש דאסור אם אומר לחבירו "עשה לי דבר פלוני למחר" דאמירה זו מועלת לעשייה שלמחר, שע"י אמירה זו עושה לו חבירו למחר דבר זה.

ו] אם מדבר מענין של מצוה, מותר לומר "דבר פלוני אעשה למחר", או לבקש ולצוות לאדם אחר "עשה דבר פלוני למחר". – זהו דעת כמה אחרונים, ה"ה האליה רבה, וברכי יוסף, ומאמר מרדכי, דכל שהוא מענין של מצוה מותר בכל אופן לדבר ממנו.

ז] אבל דעת מג"א ותוספת שבת וש"ע הרב כי "לא אמרו שחפצי שמים מותר לדבר בהם בשבת אלא כשיש צורך למצוה בדיבור זה", כגון לבקש ולצוות לאדם אחר, "עשה

א] כל דבר שאסור ישראל לעשותו בשבת אסור גם לומר בשבת שיעשה אותו למחר. וזהו מה שכתוב וּכְפַדְתוּ מִמִּצְוֵי חֻמְרֵי, וְדָבָר דָּבָר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול.

ב] כגון שאסור לאשה לומר לחברתה "למחר אבשל מאכל פלוני", או למחר אאפה מזונות פלוני.

ג] ולא רק מה שאסור לעשות בשבת מן התורה (כגון בישול) אסור לדבר ממנו בשבת, אלא גם מה שאסור רק מדרבנן דינו כן, וזהו שכתב בשו"ע "אסור לומר דבר פלוני אקנה למחר", דאע"ג דמקח וממכר אינו אסור מן התורה רק מדרבנן מ"מ אסור לדבר ממנו.

ד] לא רק על עצמו אסור לומר מה שיעשה למחר, אלא ה"ה שאסור לומר לחבירו "עשה לי דבר פלוני למחר", אם הוא דבר שאסור לעשותו בשבת.

דבר פלוני [של מצוה] למחר".

ח] וכן להבטיח לאדם אשר עוסק בצדקה או צרכי ציבור, [והוא צריך לסדר מי שיתן לצורך מצוה זו, או מי שיעזור במצוה זו שעומד לפניו], מותר לומר לו כי הוא יעשה למחר מצוה זו, או שהוא יתן לצדקה כך וכך, כל זה מותר כי "יש צורך למצוה בדיבור זה".

ט] אבל אם אין אמירתו מועלת כלום לעשייה שלמחר, אלא הוא סיפור בעלמא שלמחר יעשה מצוה זו, אסור.

י] כגון לומר, למחר: [א] אאפה מצות. [ב] אכתוב אות בספר תורה. [ג] אסע לישיבה. [ד] אסע לחתונה. [ה] אסע לארץ ישראל. [ו] אסע לבקר אבי או אמי, או רבי שלי, כל אלו

אסור לדעה זו כי אע"ג שהם מצוה "אין אמירתו מועלת כלום לעשייה שלמחר". ולדעה א' גם כל אלו מותר.

יא] להלכה נכון לכתחלה להחמיר לעצמו, אבל אין צריך להוכיח ולעורר מי שמקיל בזה, ולומר לו שבשבת אין לדבר כן.

יב] אם יש בדיבור זה צורך למצוה, כגון לבקש מאדם אחר לעשות כך וכך, דמותר אפילו לדעה ב' הנ"ל, כמ"ש לעיל, זהו אפילו אם יכול לבקשו ממנו במוצאי שבת, ואין צריך לבקשו ממנו דוקא בשבת, אכתי מותר, דכל שהוא לצורך מצוה מותר.

פרק ל"ה

ומה דינו של לומר בשבת איזה מלאכה שכבר עשה בימות החול. או מה שקנה בימות החול, וכמה שילם בערו.

אומר מספר אחד, כגון "כך וכך הוצאתי על דבר פלוני". - {ד} וגם אם אינו מברר כלום, ואינו מחדש כלום, כשאומר חשבון זה, רק אומר המציאות לבד ג"כ אסור.

ו] מהנ"ל עולה כי אסור לומר כמה שילם בעד ביתו, כל זמן שעדיין יש עליו מארגיט"ש. [ואע"ג שהבאנ"ק שנתן לו המארגיט"ש לא היה מעורב בבנין ובקניית הבית, ורק שהם הליו הממון]. - וכן אסור לומר כמה שילם בעד בגד, אם שילם לחנות עם קרעדי"ט קאר"ד, כל זמן שהקונה לא שלח הממון להקרעדי"ט קאר"ד קאמפ', ואפילו אם בעל החנות כבר קיבל הממון מהקרעדי"ט קאר"ד.

ז] מה דמותר לספר כמה שילם בעד איזה דבר, אם כבר שילם הכל, זהו רק אם אינו נפקא מיניה להשומע, אבל אם יודע שהשומע רוצה לדעת כמה שילם מפני שבדעתו לבנות בית או לקנות בית, אסור, כי יש בחשבון זה נפק"מ לעתיד להשומע.

ח] לפי כל הנ"ל, לשאול מחבירו בשבת "כמה שלמת בעד זה" כדרך שאדם שואל לפעמים מחבירו בחול, וחבירו משיב לו הסכום. פעמים דמותר, ופעמים אסור. והכלל הוא דכל שהחשבון נוגע להמדבר או להשומע אסור, אבל אם עכשיו כבר אינו נוגע להם מותר.

ט] לדבר מן החשבון שעומד הסטא"ק מארקע"ט, או איזה סטא"ק מיוחד, אם אומריו כמו סיפור חדשות [נייע"ס]

א] מה שכתוב לעיל כי כל דבר שאסור לישראל לעשותו בשבת אסור גם לומר בשבת שיעשה אותו למחר. כגון שאסור לאשה לומר לחברתה למחר אבשל מאכל פלוני. כל זה הוא רק לדבר מה שעתידי לעשות, אבל לומר מה שכבר עשה מותר.

ב] לכן מותר לומר בשבת, אתמול בשלתי מאכל פלוני, וכן מותר לומר בשבת, בניתי בית, או קניתי בית, קא"ר, בגד. ואף שאסור לבנות בית, או לקנות דבר בשבת, מ"מ מותר לדבר ממנו.

ג] מה שמותר לומר כי בנה בית, קנה בית או בגד, לא זה בלבד מותר אלא אף מותר לומר כמה ממון שילם בעדו, ואף שממון הוא מוקצה, וגם קניית דבר בשבת אסור, מ"מ מותר לומר כן בשבת, מפני שמדבר מן העבר ולא מה שעתידי לעשות כנ"ל.

ד] אמנם אחז"ל כי אף חשבונות שכבר עברו אסור לדבר ממנו אם עדיין לא פרע כולו, כגון שעדיין נשאר חייב קצת להקבלן [קאנטראקטע"ר], או למי שמכר לו צרכי הבנין.

ה] ואסור {א} אפילו אם אינו מזכיר כמה נשאר חייב רק אומר כמה עלה לו כל בניית הבית. - {ב} ואע"ג שעכשיו אינו מדבר אל הפועל אלא לאדם אחר לגמרי. - {ג} ואף אם אינו חושב ב' מספרים, כמה עולים ביחד, אלא

בעלמא, מותר.

י] אבל אם מדבר ממנו בשביל להשמיע או לשמוע האם כדאי לו או להשומע לקנות או למכור סטא"ק זה אחר

שבת, אסור להזכיר כלל המחיר של הסטא"ק וכיוצ"ב, אע"ג שאינו מזכיר כלל שרוצה לקנות או למכור, אלא מזכיר רק החשבון לבד.

פרק ל"ו

חשובנות של מצוה מותר לדבר בשבת, ואף חשובנות של סעודת מצוה, כגון חתונה ובר מצוה וברית מילה.

ז] וכן מותר לעסוק ולעשות חשובנות בענין תזמורת וכלי שיר לסעודת מצוה.

ח] אף אם כבר עבר הסעודת מצוה, מותר לחשב בשבת שאחריו כמה אנשים השתתפו, וכמה עלה מחירו, אף אם עדיין חייב מהממון.

ט] ואם כבר עבר הסעודת מצוה, וכבר שילם הכל, פשוט שמותר לדבר מן החשובנות שעלה להם, כי אף בסעודת רשות מותר לדבר מחשובנות שכבר עברו לגמרי כמ"ש לעיל.

י] אסרו חז"ל לקדש אשה בשבת. מ"מ מותר לדבר ממנו בשבת, דהיינו לעסוק בשידוכין, כי כך דינו בעניני מצוה, דמותר לדבר ממנו אף אם אסור לעשותו בשבת, כמ"ש לעיל.

יא] ולכן מותר להציע שידוך בשבת, ואף מותר שיפגשו ההורים עם בחור או בתולה, ואף מותר שיפגשו הבחור עם הבתולה.

יב] ובזמן הקדום היה מקומות דאף גמרו השידוך בשבת עצמו, כגון לעשות וואר"ט, ע"י אמירת "מזל טוב" או "לחיים", [בלבד שלא יעשו קבלת קנין]. כי אע"ג שגמר השידוך מחייב אותם להנשא זה עם זה, מ"מ אינו דומה לקידושין שאסרו חז"ל, דשם אי אפשר להתנתק ממנו אלא ע"י גט, משא"כ כאן.

יג] כהיום לא נשמע אצלנו לגמור שידוך בשבת ויו"ט לכן יש למנוע מזה, אבל שאר התעסקות בשידוך מותר ומצוה לעסוק בהם אף בשבת כמ"ש לעיל.

א] אחז"ל דהאיסור לחשוב חשובנות בשבת זהו רק בחשובנות של עניני חול אבל "חשובנות של מצוה מותר לחשבן בשבת".

ב] כגון ממון של צדקה שמחלקים לעניים, או ממון לבנין בית הכנסת, וישיבה. ואף מותר לדבר כמה עולה לקנות או לעשות איזה דבר לצורכי הנ"ל. [בלבד שלא יחליט בשבת עם בעל מלאכה, שהוא יעשנו, וכן לא יחליט עם מוכר בנין או חפצים, שיקנה ממנו].

ג] וכן מותר לדבר עם מוכר ס"ת תפילין ומזוזות וציצית סוכה וד' מינים, כמה מחירו של זה וכמה של זה. [אבל לא יבטיח להמוכר שיקנה ממנו]. - וכן מותר לדבר עם מלמד כמה צריך לשלם לו כדי שילמד עם בנו. [אבל אסור להחליט עמו שמשכירו].

ד] אמרו חז"ל דאף מותר לחשוב בשבת מה שצריך "לסעודת מצוה", והיינו סעודת נשואין, בר מצוה, או ברית.

ה] כגון לחשב עם אשתו או המחותנים כמה אנשים יהיו על החתונה, כדי שיוכלו לומר להקטערע"ר בשביל כמה אנשים יכין הסעודה. - ואף מותר לדבר מהו המחיר בעד כל אדם שיאכל שם, ומהו המחיר של מאכל זה או זה, ומהו המחיר בעד כולם ביחד, [בלבד שלא יחליט עם הקטערע"ר שום דבר].

ו] ואף שיוצאים סעודת מצוה עם י' אנשים מ"מ מותר לדבר ולחשוב אף בשביל הרבה יותר מעשרה כי כולם הם בכלל סעודת מצוה.

פרק ל"ז

אסור לספר בשבת דברים שמצטער בו. - ובאיזה אופנים מותר.

א] יצטער בשבת כשהוזר ונזכר מזה.

ב] יש ב' אופנים דמותר, [א] אם על ידי שמדבר ממנו יקל

א] אסור לספר בשבת איזו דבר שמצטער בו, לכן לא ידבר אדם מאוהבו שמת, או מדבר רע שאירע לו, כדי שלא

קצת צערו בבחינת [משלי י"ב] "דאגה בלב איש ישיחנו". ודומה למה דקי"ל דאע"ג דאסור לבכות בשבת, מ"מ "מי שיש לו עונג אם יבכה כדי שילך הצער מלבו מותר לבכות בשבת" [רמ"א בס' רפ"ח].

[ג] [ב] מותר לספר דבר שמצטער בו אם הוא לצורך מצוה. כגון אם בא לבקש או לדרוש לצורך צדקה לעניים או חולים, ובשביל זה צריך לספר מהצרות ומכאובים של הנצרכים, מותר. וכן אם אדם מת סמוך לשבת או בשבת, מותר לגבאי להכריז זמן הלוייה.

[ד] אמנם זהו דוקא אם יש איזה תועלת לעסוק בזה דוקא בשבת, אבל אם יכול לעשותו בטוב בחול, בלי שום הבדל מאם יעשנו בשבת, אין לו לעשותו בשבת.

[ה] כתב היעב"ץ "יש לאסור קריאת ספר שבט יהודה בשבת [מסופר שם מגירוש ספרד בשנת רנ"ב] אע"פ

שזוכרים בו גם מעשי נסים רבים שארעו לאבותינו, דמ"מ אסור מפני דברים המעציבים ומדאיבים נפש הקוראם. אבל בחול נכון וראוי לכל איש יהודי לעיין בו ולידע עניניו".

[ו] ולפ"ז כ"ש דאסור לקרות בשבת מסיפורים המרים והמכאיבים שאירע לבני ישראל בעת חורבן הנורא במלחמת עולם השניה, ואע"ג שמשולב בתוכו ניסים שאירע לאותם שנשארו בחיים, וכן ממסירות נפש לתורה ומצות של הקדושים בעתים הקשים הללו, מ"מ לא יעסוק בזה בשבת רק בחול. - ולא תוסיף לדאבה עוד.

[ז] כתוב בשו"ע כי "אפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות בשבת", ואף אמו של רבי שמעון בר יוחאי נזהרה מאוד בזה, אחר שנתעוררה על זה.

פרק ל"ח

למכור ולקנות עליה לתורה כמו שנוהגים הגבאים האם יש בזה חשש מקח וממכר בשבת.

[ה] ולפי זה כדי שיהי' מכירת עליות בשבת היתר גמור יש להודיע ולהנהיג בהקלה דאם מכר הגבאי עליה ושוב רואה שהוא צריך לאותו עליה לאיש אחר, כגון למי שהוא קצת חיוב, או לאורח שצריך לכבדו, יכול הגבאי לחזור בו בלי שום עיכוב [וכמוכן שאז

אין הקונה צריך לשלם]. וממילא מותר למכור ולקנות עליות בשבת, אף לירא שמים.

[ו] אבל בקהלה שאין הגבאי יכול לחזור בו, יש בו חשש הנ"ל אשר כתבו עליו כמה גדולי הפוסקים הנ"ל ש"ירא שמים יזהר בזה".

[ז] גם במקום שנוהגים שיכול לחזור בו, זהו רק מצד הגבאי, שהגבאי יכול לחזור בו, אבל הקונה אינו יכול לחזור בו ולומר שנמלך ואינו צריך העליה ואינו רוצה לשלם, אלא צריך לשלם הסכום שהבטיח בעת מכירת העליה.

[ח] ולא משום דיני קנין אלא משום שהוא כעין נדר לצדקה שצריך לקיימו. - וכ"ש אם מי שקנה את העליה כבר עלה לתורה, [או שעלה מי שכיבד אותו הלוקח], שודאי צריך לשלם הסכום שהסכים עליו כשקנאו.

[א] המהרש"ל מסתפק בהיתרו של מכירת העליות בשבת הנהוג אצלנו, דהרי דומה למקח וממכר שאסור אף במצוה, דרק לחשוב חשבונות של מצוה מותר, אבל מקח וממכר עצמו אסור אף לדבר מצוה.

[ב] ולכן כתב המהרש"ל כי "ירא שמים יזהר בזה" וכ"כ המג"א ושו"ע הרב. - אמנם כהיום נוהגים בו היתר אף יראי השם. ואף כתוב בספרים לדקדק ולקנות עליה בימים נוראים.

[ג] ויש אומרים שהטעם שמקילין בו מפני דקי"ל בחו"מ סי' רי"ב "אין אדם מקנה, לא במכר ולא במתנה, אלא דבר שיש בו ממש, אבל דבר שאין בו ממש אינו נקנה". וע"ש לענין מה נאמרו דברים הללו, ועכ"פ ה"ה כאן הזכות שהוא יעלה לתורה הוא דבר שאין בו ממש, לכן לא חל עליו קנין.

[ד] אמנם יש שדוחים טעם זה כי קי"ל בשאר דברים אשר מדינא אינם קנין כלל, דאם מנהג המקום הוא שאף בכהאי גוונא נחשב לקנין גמור, חל עליו כל דיני קנין, א"כ גם כאן יש לומר כן, דהרי הוא מנהג קבוע דמי שמבטיח סכום היותר גבוה בשביל העליה, קנה את העליה כאילו היה בו קנין גמור.

פרק ל"ט

ביצד מותר לקנות בשבת מאכל ומשקה מחנות, או ממשמש בית המדרש.

קרקעדי"ט קארד שלו דעי"ז משלם לו בשבת, ועובר על איסור מקח וממכר.

י] אולם יכול לומר לו מספר הקרקעדי"ט קארד שלו, ולומר לו שלא יפעלנו עד אחר שבת.

יא] וכל זה מצוי יותר כשצריך איזה תרופה [מעדעסי"ז] בשבת, דמותר לילך לדרא"ג סטא"ר של נכרי ולקנותו בתנאים הנ"ל.

יב] אם יש צורך גדול למעדעסי"ז ולא יתן לו הנכרי אלא אם יאמר לו מספר הקרקעדי"ט קארד [אשר יפעלנו בשבת] מותר בכל חולה שמותר לעבור על שבות בשבילו.

יג] היתרים דלעיל הוא רק שישראל מותר "לקנות" מה שצריך לשבת, בין לקנותו מן ישראל ובין לקנותו מנכרי, אבל שישראל "ימכר" איזה דבר דינו שונה, כי זה מותר רק אם מוכר לישראל כמ"ש לעיל, אבל למכור לנכרי אסור, אף אם בין המוכר ובין הלוקח אין אומרים מכור לי, ואין מזכירים ממון. כי אין בכח"ג צורך שבת רק להרויח בשבת וזה לא התיירו.

יד] אמנם יש אופן שחפצים של ישראל מותר להיות נמכרים בשבת, וזהו כדאיתא בשו"ע "מותר לישראל ליתן סחורה לנכרי לפני שבת למכור, אע"ג שפעמים מוכרו הנכרי בשבת, וקוצץ הישראל להנכרי שכר על זה, כגון שכר טרחה על כל חפץ וחפץ שמוכר, או שיתן לו חלק מהרויח שירויה, בלבד שלא יאמר הישראל לנכרי מכור בשבת".

טו] וזה מותר דוקא אם ימכרנו הנכרי מביתו וחנותו של הנכרי, או בשוק, ולא מביתו או חנותו של ישראל.

טז] מדברי שו"ע הנ"ל יש ללמוד כי סוחר יהודי מותר ליתן סחורתו ל"עמעזאן" Amazon, אע"ג שעדיין הוא של ישראל, ו"עמעזאן" הוא רק שלוחו, והרבה פעמים מוכרים אותו בשבת מ"מ מותר. ועיין בפנים שנתבאר הדברים באריכות. - [ועיין עוד בפנים בדיני ווענדי"ג מאשי"ן של ישראל שנכרים קונים ממנו בשבת].

א] אסרו חז"ל מקח וממכר בשבת ויו"ט [ונוכר בקרא בנחמיה י"ג]. - אמנם אם אינו משלם בעדו בשבת יש אופנים שמותר. כמו שיתבאר.

ב] אחז"ל שמותר לישראל לילך בשבת אצל חנוני [אף ישראל] הרגיל אצלו, ואומר לו תן לי ככר, או פירות וכיוצ"ב. - וכמובן שמשלם לו רק אחר השבת.

ג] ומותר רק בב' תנאים: א' שלא יזכיר שם "ממון". ב' שלא יאמר "מכור לי" רק "תן לי". [ומצוי אצלנו דבר זה, כשלוקח יין משמש בבית המדרש].

ד] השו"ע הרב מחדש דמותר לומר "ואשלם לך אחר השבת". ואינו דומה לאיסור לומר "מכור לי", דשם אומר מה יעשה בשבת, משא"כ "ואשלם לך אחר השבת" אומר מה יהי אחר השבת. ומ"מ אסור לומר "ואשלם לך דינר אחר השבת" כי אסור להזכיר ממון.

ה] הערוך השלחן חולק בתוקף על השו"ע הרב ואוסר לומר "ואשלם לך אחר השבת". אמנם יש ראייה לשוועה"ר, ויכולים לסמוך על זה במקום הצורך. אבל כשאינו בו צורך כל כך לומר לשון ואשלם לך יש להחמיר כי פשטות ההלכה הוא כדברי הערוך השלחן.

ו] לא רק מאכל ומשקה מותר לקנות בשבת באופן הנ"ל אלא ה"ה כל דבר שצריך לשבת, כגון כוסות פלסטיק מעיל גשמים וספרים.

ז] ומותר אף לילך לחנותו של נכרי ולקנות מה שצריך אבל יקפיד הישראל על ב' תנאים הנ"ל. - ואינו נפק"מ מה שאומר הנכרי, ומותר אף אם הנכרי כותב אצלו סכום המקח.

ח] כל היתרים הללו, לילך לחנוני וליקח מה שצריך בשבת, זהו גם אם נתן לו ממון לפני שבת, ולא לקח ממנו כלום לפני שבת, וגם לא ייחד המוכר לפני שבת איזה הוא של לוקח זה, ואעפ"כ מותר ליקח בשבת וחל הפרעון בשבת, דכל שלא משלם בשבת עצמו מותר.

ט] אבל אסור לומר להחנוני [של נכרי] בשבת מספר

פרק מ'

אסור ליתן מתנה בשבת. – ובאיזה אופן מותר.

[א] מפני דכּן טוב יותר להצליח הדברים] מותר ליתן הפרסים בשבת, אבל אם המסיבה היה בימות החול אין ליתן הפרסים בשבת.

[יא] ילדים שבאים לבית המדרש ללמוד בכל שבת או לומר תהלים, ומזמן לזמן נותנים להם בעת ההיא פרסים, מותר. – וכ"ש דמותר ליתן להם אז מיני מאכלים ומשקאות אשר עפ"י רוב אוכלים אותן בשבת עצמו.

[יב] באופנים שאסור ליתן מתנה בשבת יש עצה להתירו, והוא ע"י שהנותן יזכהו להמקבל לפני שבת, ואז מותר ליתנהו בשבת, דכבר קנאו לפני שבת.

[יג] האופן לזכות דבר לאחר, הוא על ידי שיתן החפץ לאדם שעומד לפניו, ויאמר לו "תגביהו ג' טפחים ותזכהו לאדם פלוני".

[יד] האדם שעל ידו מזכין המתנה, לא תהיה אשתו, וכן לא יהיו בניו אפילו אם הם גדולים, אם הם סמוכים על שלחנו, כי י"א שאין אדם יכול לזכות לאחר ע"י אשתו או בניו [אלא אם כבר נשאו נשים].

[טו] אם עושה הזכיה על ידי אדם אחר יכול לזכותו גם לאשתו או לבניו, דדוקא לזכות על ידם י"א שאינו מועיל, אבל יכול בעל לזכות דבר לאשתו, וכן אב לבניו. – ואף יכול לזכותו לקטן, דגם קטן קונה על ידי זכיה.

[טז] אם מזכה מתנה לאיזה אדם, אינו יכול אח"כ לחזור בו, וצריך ליתנהו לו בשבת או אחר שבת דכבר הוא שלו ממש, ואם לא יתנהו לו הוי גזל, אלא אם מי שזכהו לו מותר עליו, אז אינו צריך ליתנו לו, דאע"ג דקנאו כבר הרי עתה הוי כחוזר ונותנו לו. – לכן ויתור זה לא יהיה בשבת, דהוי כאילו הוא נותן לו מתנה בשבת.

[יז] ויש עוד עצה ליתן מתנה בשבת, וזהו על ידי שיאמר להמקבל שאינו מקנהו לו לעת עתה, רק שיש לו בו היתר השתמשות, כמו שאדם שואל דבר לחבירו, ורק אחר שבת הוא מקנהו לו.

[יח] אם הנותן מתנה אינו יודע לדקדק בזה ונותנו לו בסתמא, יכול לקבלו ממנו ויכוון המקבל שלא לקנותו בשבת אלא במוצאי שבת.

[א] אסרו חז"ל ליתן מתנה בשבת לאדם אחר, משום דנראה כמו מקח וממכר, על ידי שיוצא מבעלות של הנותן לבעלות של המקבל.

[ב] אם הוא לצורך שבת לא אסרו חז"ל. ואפילו אם אינו נחוץ להמקבל כל כך, כגון ליתן לאחר מאכל ומשקה, שרוצה לאכול עוד פירות או לשנות עוד משקה, כי אפילו למוכרו מותר בשבת בתנאים דלעיל בפרק הקודם.

[ג] וכן אם נותן לישראל איזה כלי [מצוי כשמבקשים מן שכן כוסות פלעסטיק וכיוצא] או ספר, ובגד, אם כוונתו באמת כדי להשתמש בו בשבת.

[ד] אבל אם כוונת הנותן משום נתינת מתנה, אסור, אע"ג שיקפיד המקבל להשתמש בו באותו שבת אחר שיקבלהו.

[ה] לכן אסור למחותן ליתן מתנה לחתן או לכלה בשבת, אפילו שעון או תכשיט או ספרים, אע"ג שהחתן והכלה ישתמשו בו בשבת.

[ו] וזהו לחתן וכלה לפני הנישואין, אבל בשבת שבתוך שבעת ימי המשתה נחלקו הפוסקים די"א דהיות שיש מצוה לשמחם, הרי הוא בכלל צורך מצוה שלא אסרו חז"ל. – אבל חתן וכלה לפני נישואין אין מצוה לשמחם יותר מכל ישראל, ולכן אסור ליתן להם מתנה כמ"ש לעיל.

[ז] אסור נתינת מתנה הוא גם לענין שאין לבעל ליתן מתנה לאשתו בשבת [כגון ביום הולדת שלה]. או הורים לבניהם, אף לקטנים. – וכן בנים [שיש להם ממון שלהם] אסורים ליתן מתנה להורים ביום השבת.

[ח] מי שנעשה בר מצוה ביום השבת, מותר ליתן לו מתנות בשבת, כי כל עיקר עסק זה לעשות סעודה וליתן מתנות לילד שנעשה י"ג שנים זהו בשביל שנכנס לעול התורה והמצוות והוי בכלל מש"כ מג"א כי "לצורך מצוה" מותר ליתן מתנה בשבת.

[ט] אבל אם נעשה בר מצוה בימות החול, וזה מביא לו מתנה בשבת מפני דכּן נוח לו יותר, יש למנוע מלעשות כן.

[י] וכן פרסים שנותנים לילדים ולבחורים מפני שסיימו איזה לימוד, אז אם המסיבה או האסיפה נעשה בשבת

פרק מ"א

דיני הרהור בעסקיו בשבת.

ח] אבל זהו דוקא אם הם הרהורים שאינם של צער, אבל הרהורים של צער וטירדא באלו אין חילוק בין עבר לעתיד, ובין מלאכה ופרנסה לשאר דברים, כי בכלם אין להרהר בהם בשבת. אלא להטור משום מצוה, ולרבינו יונה אף איסור יש בו.

ט] כתב האשל אברהם כי מה שאמרו חז"ל שבשבת יש דברים שאין להרהר בהם, הנה אין השי"ת בא בטרוניא עם בריותיו, לכן התחלת עליית הרהור בדעתו, היות שאין זה בידו של אדם, ואינו על פי בחירתו, אין על זה שום קפידא, והקפידא רק מאז ולהלאה, שישתדל להסיה דעתו מהרהורים האלו, וכ"ש שלא יביא על עצמו הרהורים הללו. אבל מה שאינו על פי בחירתו אין עליו קפידא.

י] וזהו גם מה שאמרו חז"ל בקדושים ועמודי עולם ז"ל, שבעל כרחם באו להם הרהורי תורה הקדושה בהיותם בבית הכסא או בית מרחץ, עכ"ד האשל אברהם.

יא] וזהו שכתב רמ"א בהל' נשיאת כפים "נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ביום טוב, משום שאז שרויים בשמחת יום טוב, וטוב לב הוא יברך, מה שאין כן בשאר ימים, ואפילו בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מחייתם". וקשה איך מהרהרים כן בשבת אלא זהו בעל כרחם וכנ"ל.

יב] ועפ"י כל הנ"ל עולה כי יש כמה דברים שאין להרהר בהם שבת, בנוסף דברים רבים שאין להרהר בהם אף בימות החול. ולפ"ז יש עוד טעם למה לא ישב אדם בטל, ובפרט בשבת, דאם יושב בטל קשה מאוד לשלוט על הרהוריו, מה להרהר ומה לא, אלא יעסוק בתורה או עכ"פ בדברים שמותר לחשוב בהם, וכשיהיה מחשבתו מלא מאלו, אז לא ירהר בעת ההיא הרהורים האסורים.

יג] כתבו הספרים כי מי שמקיים הנ"ל שלא להרהר בעסקיו בשבת אלא יהיה בעיניו כאילו כל מלאכתו וצרכיו כבר עשויים ישלם לו ה' דכן יהיה באמת שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

א] בנ"ך בספר ישעיה כתיב וְקָרַאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג... וְכַבְּדְתָהּ... מְמִצּוֹא חֶפְצֶךָ, וְדַבַּר דְּבָר. ואחז"ל "דיבור אסור הרהור מותר". פי' שמותר להרהר בעסקיו אפילו היאך לעשות מלאכות גמורות [אחר השבת], שלא אסרו אלא דיבור.

ב] אבל בתורה בעשרת הדברות, כתיב, ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' וגו' ואחז"ל, "וכי אפשר לו לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים, אלא כשתבוא שבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה" וזה לכאורה סתירה להנ"ל.

ג] דעת הטור לתרץ הסתירה, כי יוצא משני מאמרים הללו שדרשו חז"ל כי מעיקר הדין אין איסור בהרהור מ"מ יש מצוה [של רשות] שלא ירהר.

ד] ומצוה זו יש לא רק אם מצטער קצת כשמהרהר מן המלאכה שמוטל עליו בימות החול, אלא אף אם אינו מצטער ממנו דינו כך, דמ"מ יש לאדם יותר עונג שבת אם לא מוטל עליו עוד מלאכה, וכאלו כל מלאכתו עשויה.

ה] ודעת רבינו יונה לתרץ הסתירה כך, "אם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב, או נדנדוד דאגה, אסור" מדינא וולא רק מצוה, ובזה מחמיר יותר מן הטור. - ומפרש בזה מה שאומרים ברצה של ברכת המזון "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו". - ואם אין לו צער מן ההרהור מותר לגמרי להרהר מן מלאכה שרוצה לעשות בחול [ובזה מקיל יותר מן הטור].

ו] להלכה כתוב בשו"ע כשיטת הטור הנ"ל. - ודעת השו"ע הרב להחמיר כשתייהם, שמצוה שלא להרהר מזה כלל, וכשמצטער יש בזה אף איסור.

ז] הרהור בעסקיו שיש מצוה להטור שלא להרהר בהם, נראה דזהו רק בעסקים ומלאכות שעתידי לעשות, אבל עסקים ומלאכות שכבר עשה, ומהרהר בהם בשבת [לא כדי לתקנו או לשנותו אלא שחוזר ומהרהר במה שכבר עבר] מותר, ובכלל זה דמותר להרהר על סכום ממון ושאר נכסים שנתן לו השי"ת. כי רק על מה שבדעתו עוד לעשות בזה יש מצוה שלא להרהר בהם.

פרק מ"ב

מצוה של לקנות בית או שדה בארץ ישראל, ושהתירו בו שבות אע"ג
דבשביל שאר מצות לא התירו שבות.

מוכח דגם בזמן הזה, בעת הגלות בעו"ה, מצוה לקנות בית
בארץ ישראל. [ב] מצוה זו איכא רק אם קונה אותו מנכרי,
אבל לקנותו מישראל אין בו מצוה זו, כמבואר ברש"י
ומג"א הנ"ל. [אלא אולי יש בזה מצוה אחרת ואכמ"ל].

[ג] וכל זה הוא דוקא אם יש נכרי שמוכן למוכרו, אבל
אסור לכופו או לגוזלו ממנו, עד שיבוא הגואל הצדק. -
[ד] מצוה זו הוא לא דוקא בבית אלא ה"ה בקרקע בעלמא.
- ומצוה זו אין לו שיעור לא למטה, כי בכל קרקע אף מעט
שקונה יש לו מצוה זו, ואפילו ע"י שותפים. ואין לו שיעור
למעלה כי כל שקונה יותר ניתוסף לו יותר מצוה זו.

[ז] [ה] מצוה זו איכא גם אם ישראל הקונה דר בחוץ לארץ,
דהרי עכ"פ מוציא בית או שדה בארץ ישראל מיד
נכרים [ועיין בפנים]. - [ו] ואף אין מצוה זו תלוי אם יש בזמן
הזה מצוה דאורייתא של ישוב ארץ ישראל או לא, [ועיין
מה שהארכנו בזה בס' רמ"ח].

[ח] [ז] מצוה זו איכא רק אם קונה אותו ישראל שומר תורה
וירא שמים, אבל לא מתקיים מצוה זו אם קנאו מחלל
שבת [כי יש חסרון גדול אם מחללי שבתות וכופרים בתורה דרים
בארץ ישראל כמבואר בחז"ל וראשונים].

[א] אחז"ל כי ליקח בית או שדה בארץ ישראל היא מצוה
גדולה, ולכן אם יש צורך בשביל זה לכתוב שטר בשבת
על ידי נכרי, מותר.

[ב] ואע"ג דבכל שאר מצות אסור לעשות בשבילו מלאכה
דאורייתא אף על ידי נכרי [ורק שבות דשבות מותר],
במצוה זו של "ישוב ארץ ישראל" הקילו חז"ל יותר
והתירוה.

[ג] מצוה זו לענינו פירושו "לגרש עובדי כוכבים ולישב
ישראל בה". והמג"א כתב דזהו משום "דאסור ליתן
להם הניה בקרקע מלאו דלא תחנם" [דברים ז' ב']. פי' וכל
שאפשר להוציא איזה קרקע מידם מקיים בזה לאו זה.

[ד] כתוב בשו"ת ריב"ש "הקונה שדה מן הנכרי היא מצוה
גדולה [יותר] מן העליה לארץ ישראל, כי העליה היא
מצוה לשעתה ולעצמו לבד, ולא נתיר בה שבות אפי' ע"י
אמירה לנכרי במלאכה דאורייתא, אבל ישוב ארץ ישראל
[ע"י שקונה שם שדה או בית] היא מצוה המתקיימת לעולם,
ומצוה ותועלת היא לכל ישראל שלא תשתקע ארץ
קדושה ביד טמאים" עכ"ל.

[ה] פרטי מצוה זו הם כך: [א] ממה שהביא השו"ע הלכה זו

פרק מ"ג

איסור מדידה בשבת - ובשביל איזה צורך התירו חז"ל.

סאה מים.

[ה] היתר זה הוא אף אם יש מקוה אחרת בעירו שיש בו
ודאי מ' סאה, ולא עוד אלא אף אם אין דעתו לטבול
בשבת במקוה זו ג"כ מותר, דיסוד ההיתר הוא כמ"ש מג"א
"כיון שמודד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול".

[ו] וכ"ש דמותר למדוד שיעור רביעית, שצריך עתה בשבת
ויו"ט בשביל קידוש זד' כוסות, כגון שיש לו כלי
שמסומן בדפנותיו שיעור רביעית, מותר ליתן משקה
באותו כלי עד אותו סימן ולשופכו אח"כ לכוס אחרת
לראות אם יש בכוס השני שיעור רביעית.

[ז] וכן מותר למדוד שיעור אלפים אמה לתחום שבת. -

[א] אסרו חז"ל למדוד שום דבר בשבת, אע"ג שאינו עושה
אז שום מלאכה, רק מודד אורכו ורוחבו של דבר.

[ב] אבל אינו שבות ממש, דהיינו מלאכה דרבנן, כמו רוב
איסורי דרבנן בשבת, אלא איסורו הוא רק משום
עובדא דחול.

[ג] ולכן אע"ג דבעלמא מותר לצורך מצוה רק שבות
דשבות, דהיינו לומר לנכרי לעשות איסור דרבנן, הכא
אף ישראל מותר למדוד לצורך מצוה.

[ד] כגון שמותר למדוד מקוה בשבת אם יש בו מ' סאה,
ומודדו ע"י שנותן בו קנה מדה ורואה אם המים עמוק
ג' אמות ורחב אמה על אמה [והו שיעור שצריך בשביל מ' -

וכ"ש דמותר למדוד בכלי מדידה את שיעור אכילה ושתיה לחולה שצריך לאכול ביום כיפור.

ח] ההיתר למדוד לצורך מצוה היא גם בקנה מדה כמ"ש לעיל, וכשאינו לצורך מצוה אסור בין בקנה מדה, ובין ביד או רגל או בחבל.

ט] ולפ"ז ה"ה דאסור למדוד שיעור השטח של ביתו או חצירו על ידי רגליו דהיינו על ידי פסיעותיו.

י] וכן אסור למדוד אפילו ע"י דבר שאינו מיוחד למדוד בו כגון על ידי חגורה שיעור ארכו, שאסור למדוד בו קרקע או שלחן.

יא] אבל אם אינו מודד ע"י מעשה, והיינו לא בידי ולא ברגליו, אלא על ידי ראיית עיניו, שהרגיל עצמו לדעת בראיית עיניו שיעור אורכו של דבר, מותר.

יב] ואף מותר למדוד גודלו של חדר על ידי הרצפות

[טי"ל"ס], שיעור שיעור של כל רצפה, ומונה בעיניו כמה רצפות יש שם. דהיות שאינו עושה שום מעשה בידיו או ברגליו, שאינו פוסע לאורכו של החדר למנות פסיעותיו, אלא מודדו ע"י ראיית עיניו מותר.

יג] להעמיד ב' ילדים זה אצל זה כדי לדעת מי גבוה יותר, ובכמה זה גבוה מזה. הנה אם יודע מדתו של ילד הראשון [כגון אם לא מכבר היה ילד הראשון אצל רופא ומדד גובהו, כדרכו של רופאים, ואמר להאם מדתו], אסור להאם להעמיד ילד שני אצלו בשבת כדי למודדו, דנעשה ילד הראשון כמו קנה מדה לילד השני.

יד] אבל אם עתה אין ידוע להאם שיעור גובהו של ילד הראשון, ואין מטרתה לדעת מדת גובהו של השני, אלא לראות מי גבוה ממי, ובערך כמה זה גבוה מזה, מותר.

פרק מ"ד

למדוד לצורך רפואה כגון "מודד חום".

קצת יותר חום או קצת פחות חום, ומה שמודד חומו הוא רק התענינות בעלמא, לידיעה לבד, כדרכו של בני אדם אז אסור למדוד חומו בשבת.

ו] חוץ מילד קטן שאינו יכול לומר איך הוא מרגיש ונחוץ יותר לדעת מדת חומו, לכן יש למדוד חומו מזמן לזמן במשך היום.

ז] היתר הנ"ל להשתמש במודד חום הוא רק במודד הישן שמראה מדת החום על ידי שמתכות נוזל עולה קצת בתוך המודד ממקום למקום, אבל מודד שמראה החום על ידי אותיות ומספרים [דיטשעט"ל] אסור להשתמש בו בשבת [אלא אם יש בו חשש סכנה]

ח] כעת מניחים פקידי העיר מיטע"ר על כל בית ובית אשר מודד סכום המים שאנשי הבית משתמשים בו, ויש שהם אף דיטשעט"ל ומשתנה מספרו בכל פעם משתמשים בידיים במים בשבת ע"י סינ"ק או בית הכסא, עיין בפנים הטעם להתירו מתוך ההכרח.

א] כתוב בשו"ע דכמו שמותר למדוד לצורך מצוה ה"ה דמותר למדוד לצורך רפואה, אפילו לצורך חולה שאין בו סכנה כלל, והוא רק חולה קצת, ובעלמא אסור לעבור בשבילו איסור דרבנן רק על ידי נכרי, מ"מ מדידה שאני ומותר אף על ידי ישראל.

ב] לפ"ז מותר למדוד תרופות [מעדעסי"ן] לחולה, וכן למדוד מאכליו ומשקאותיו של חולה אם צריך לכך, אפילו כשאין בו סכנה. ג] ומזה אנו למדים דמותר להשתמש בשבת ב"מודד חום" [פיבע"ר מעסטע"ר] לצורך חולה, אף שאין בו סכנה כלל.

ד] אבל רק אם המדידה הוא לצורך ממש של החולה, כגון שע"י שידע מדת חומו ידע האם יש לו להשאר בבית ולא לצאת לחוץ, או שידע אם צריך ליקח איזה תרופה, או לילך לרופא.

ה] אבל אם אינו נפקא מיניה למעשה, כי בלא"ה כבר עושה מה שצריך לעשות לחולה כזו, בין אם יש לו

תהלה לבורא עולם שסיימנו בזה בחסד ה' השיעור הלכות שבת לשנה זו.

השיעור יתחיל עוד הפעם בעזה"י בשבת קודש פ' בראשית שנת תשפ"ב

א געוונטן זומער – ה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם

אפשר להשיג א

קונטרס "פסקי הלכות"

מסימן רנ"א עד ש"א - ש"כ פרקים

קיצור השיעורים הנפלאים בהלכות שבת

שנלמדו בעיון רב בכל שבת קודש בבוקר ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרנסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעל מח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

כדי להקל ללמוד הלכות אלו בכל סעודות שבת קודש אצל השולחן

עם כל בני המשפחה, כצוואת בעל ה"יסוד ושורש העבודה" (סימן ג'),

ורבים כבר ראו עי"ז נפלאות ומנוחה ושמחה אור ליהודים ושלו

בית ע"י ההנהגה הזאת בשבת קודש, אשרי להם ואשרי חלקם.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864 • FAX: (718) 437-3388

Email: 7554864@gmail.com

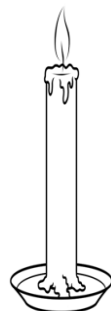
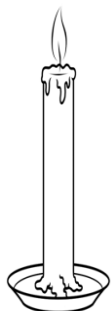
לע"נ האשה החשובה הרבנית הצדיקת

מרת ברכה בת ר' שמעון ע"ה

אשת הרה"ג ר' יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אב"ד טשילע

נפטרה ביום י"ד סיון תשע"ד לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער הי"ו

אפשר להשיג א

קונטרס "פסקי הלכות"

מסימן ש"ג עד סימן ש"ו - מ"ד פרקים

קיצור השיעורים הנפלאים בהלכות שבת

שנלמדו בעיון רב בכל שבת קודש בבוקר ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרנסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – בעל מח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

כדי להקל ללמוד הלכות אלו בכל סעודות שבת קודש אצל השולחן

עם כל בני המשפחה, כצוואת בעל ה"יסוד ושורש העבודה" (סימן ג'),

ורבים כבר ראו עי"ז נפלאות ומנוחה ושמחה אור ליהודים ושלו

בית ע"י ההנהגה הזאת בשבת קודש, אשרי להם ואשרי חלקם.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864 • FAX: (718) 437-3388

Email: 7554864@gmail.com

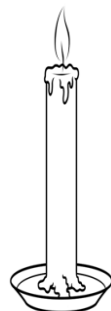
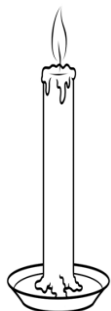
לע"נ האשה החשובה הרבנית הצדיקת

מרת ברכה בת ר' שמעון ע"ה

אשת הרה"ג ר' יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אב"ד טשילע

נפטרה ביום י"ד סיון תשע"ד לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער הי"ו

אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן.
(שבת קיט:)

כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה, וכמ"ש כל צדיק וצדיק נבוח מחופתו של חבירו, ובפרק שואל אמרו כה"ג כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו, ואמר שזה העונה אמן בכל כחו שפותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן.
(מהרש"א שם)

ונראה לי בס"ד, דהנשמה בשעת פטירתה מן הגוף פורחת באויר כדי ללכת לגן עדן אם היא צדקת, אך ודאי אין פותחין לה שערי גן עדן אלא עד שתגיע לשער, מה שאין כן זה העונה אמן בכל כוח זכות זה יועיל לה שפותחין לה שערי גן עדן תיכף ומיד מעת שהתחילה לילך באויר עולם הזה, שתראה מרחוק את שערי גן עדן פתוחים לפניו קודם שתגיע להם, ויש לה נחת רוח בזה, וגם הוא סימן של מעלה גדולה אצל הצדיקים, ואין לה פחד מלהש החרב אשר המה חוץ לשערי גן עדן כשתראם מרחוק קודם שתגיע אצלם, עכ"ל.
(הגה"ק בעל בן איש חי בספרו בן יהודע, שבת שם)

לבד מה שמכניסין אותו לגן עדן, אלא שעוד פותחין לו, שעומדין ומקבלין פניו שלא יהא צריך לצלצל בשערי גן עדן עד שיכניסוהו.
(עין ישראל שבת קיט:)

ריש לקיש זאגט, ווער ס'ענטפערט "אמן" מיט זיין גאנצן כח, עפענט מען אים די טויערן פון גן עדן.
(שבת קיט:)

די גן עדן האט פיל טויערן, איין מחיצה טיפער פונעם אנדערן מחיצה, און אזוי ווי חז"ל זאגן אז א יעדע צדיק וועט זיך אפבריען פון די חופה פון זיין חבר, און אין פרק שואל זאגן חז"ל ענליך צו דעם אז א יעדע צדיק האט א שטוב לויט זיין כבוד, אויף דעם זאגן חז"ל אז ווער ס'ענטפערט "אמן" מיט זיין גאנצן כח, עפענט מען אים אלע טויערן פון די שטיבער אין גן עדן.
(מהרש"א שם)

ס'געפעלט מיר צו זאגן בס"ד, אז די נשמה נשעת ס'נייט ארויס פונעם גוף שוועכט עם אין די לופט, כדי צו גיין אין גן עדן אויב זי איז א צדיקת, אבער דאס איז זיכער אז מ'עפענט איר נישט אויף די טויערן פון גן עדן נאר ווען זי דערגרייכט דעם טויער. אבער דער וואס ענטפערט אמן מיטן גאנצן כח, וועט די זכות איר העלפן אז מ'עפענט תיכף די טויערן פון גן עדן, תיכף ומיד ווען זי הייבט אן צו שוועבן אין די לופט פון די וועלט, כדי זי זאל שוין זעהן פונדערווייטענס ווי די טויערן זענען אפן פאר איר נאר בעפאר זי דערגרייכט זיי, און זי האט א נחת רוח פון דעם, און דאס איז אויך א סימן פון א גרויסע מעלה ביי צדיקים, און זי האט נישט קיין פחד פון די שארפקייט פונעם שווערד וואס איז אינדערויסן פון די טויערן פון גן עדן, ווען זי וועט זיי זעהן פונדערווייטענס נאך בעפאר זי דערגרייכט זיי.

(הגה"ק בעל בן איש חי בספרו בן יהודע, שבת שם)

אויסער וואס מ'פירט אים צום גן עדן, עפענט מען עם אויף פאר אים, און מ'שטייט און מ'איז אים מקבל פנים, כדי ער זאל נישט דארפן קלינגען ביי די טויערן פון גן עדן ביז מ'טראגט אים אריין.
(עין ישראל שבת קיט:)

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
TEL: (917) 755-4864
FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמי"ו הגה"צ מוה"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק משילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה
ונכד מוה"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק טיניע יצ"ו, ומח"ס מגורת אהרן
ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד

אל מעלת כבוד ידידי היקרים די ככל אתר ואתר.

בהתקרב מועד הקיץ, עת שמתכוננים אלפי אלפים מאחינו בני ישראל לצאת ולשהות על ההרים, ולקיים (ישעי' נה, יב) כּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבְלוּן הַהָרִים וְהַגְּבְעוֹת יִפְצְחוּ לְפָנֵיכֶם רְגֵה וְכָל עֵצֵי הַשָּׁדָה יִמְחָאוּ כָף, בו בזמן אשר הנצנים נראו בארץ עת הזומער הגיע, יש לקיים גם סיפא דקרא וקול התור"ה נשמע בארצנו (ע"פ שיר השירים ב, יב), שכבר אמרו חכמינו ז"ל (ברכות ח.) אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. ובפרט הלכות אלו "הלכות מזוזה" הנוגעים בכל השנה כולה, ובפרט לעת כזאת שהולכים לבאנגעלאר"ם ומקומות אשר לא ידרך עליהם כף איש במשך כל השנה, ומתעורר תמיד שאלות משאלות שונות, אם מחוייב במזוזה, ומתי יש לקבוע מזוזה, ובאיזה צד יש לקבוע, ואם יש לברך על קביעותה, ומתי יש חיוב לבדוק המזוזה, ואם שונים הדברים במחנות הקיץ לאחר שעבר חורף קשה שלא היה שם וכו' וכו'.

על כן הננו נותנים לפניכם ברכה היום, את הקונטרס הנפלא "נימוקי הלכה" על הלכות מזוזה, שנתחבר ע"י ידידינו היקר, הרה"ג מוה"ר ר' מאיר נתן קעסלער שליט"א, בטוב טעם ודעת, שם תמצאו את מבוקשכם, וכל ספק יפתור בעיניכם, לדעת את הדרך אשר נלך בה ואת הדבר אשר נעשה (ירמיה מב, ג), וכמו שכתוב בתורה (שמות יח, כ) וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרָה וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן. וכבר זכה המחבר לחבר כמה חיבורים בכל חלקי שו"ע.

ואסיים בברכה אל מעלת כבוד המחבר שליט"א, שיזכה עוד רבות בשנים לישב באהלה של תורה, ולחבר עוד חיבורים מחוכמים לתועלת הכלל והפרט, להגדיל תורה ולהאדירה.

הכ"ד ידידיכם

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום שלישי שנכפל בו כי טוב לסדר טובה הארץ מאוד מאוד [שלח] תשפ"א לפ"ק

ג.ב. קונטרסי הרב המחבר המופיע מוזמן לזמן יכולים להוריד אצל www.ladaat.net/gilionot.php, וכן אצל

www.yiddishevinkel.com/gilyones, ואצל www.dirshu.co.il. גם יכולים לשלוח בקשה עם מספר השם והכתובת ומספר

המעלעפאון דרך האימעייל 7554864@gmail.com. ונשלח גם בדרך כבוד ע"י הבי-דואר לשם מצוה בלי שום תשלום.

מח"ס: "אבן יקרה" עה"ת ומועדים ודרשות. שו"ת "ניב אליעזר". "שכר מצוה" בעניני שכר מצוה. "טוב שנברא" בעניני טוב לאדם שנברא. "אותות ומו"ת ראיו" שונות עפ"י סדר הא"ב. "והאר עינינו" מכתבי עסקנות בעניני יהדות. "ועינינו מאירות" במעלת מהדשי חידושי תורה והדפסתן. "שבתו של אהרן" ביאור ענין "שלא שינה". "עת לדבר" עניני קריאת התורה. "עת לבקש" עניני ברכת המזון. "עת רקוד" עניני נישואין. "יום שכולו שבת" עניני קדושת השבת. קונטרס "לבוש וכסות מחלפת בשבת". קונטרס "ובחרת בחיים". ועוד כמה ספרים:

בסייעתא דשמיא • ובעזרת השם יתברך

תהלים גייט נישט אויף קיין וואקאציע

מיר ווילען מודיע זיין לכל הקהל הקודש, אז אונזער גאנץ
יעדיגע "מנין תהלים" וואס גייט שוין אן די לעצטע
25 יאר כולם שוין לטובה, א יעדע זונטאג אין בית
המדרש באבוב, סיי זומער און סיי ווינטער,

גייט אן א גאנץ זוממער, בלי הפסק

ווער ס'האט צייט צו קומען זאל אוודאי קומען מיטזאגן

א יעדע זונטאג בשעה 5:00

בבית המדרש באבוב

15 Ave. - 48th Street

תהא שנת פועל'ט'ם אלעם-גוט'ם - תשפ"א לפ"ק

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

☞ ראה זה חדש ש

קונטרס "פסקי הלכות"

לסימנים ש"ג-ש"ד-ש"ה-ש"ו - מ"ד פרקים

קיצור השיעורים הנפלאים בהלכות שבת

שנלמדו בעיון רב בכל שבת קודש בבוקר ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרנסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעל מח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

יכולים להורידו גם אצל www.ladaat.net/gilionot.php, וכן אצל

www.yiddishevinkel.com/gilyones, ואצל www.dirshu.co.il

מי שרוצה לקבל קונטרס מודפס בבי-דואר

כדי ללמוד בו בימות הקיץ, יפנה אל

וישלח שמו ואדרעם שלו ומספר הטעלפאון

אלכסנדר אליעזר קנאפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864 • FAX: (718) 437-3388

Email: 7554864@gmail.com